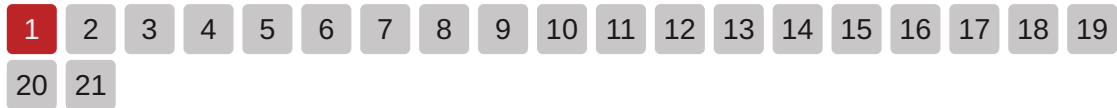

TURAGANILEWA

CHAPTER 1

Ni sa mate oti o Josua, sa qai yaco mera taroga na Kalou o ira na Isireli ka vaka: "O cei me liu, me lako cake ka valuti ira na Kenani?"

² Sa tukuna o Jiova, "Me liu cake o Juta, io, Au sa solia na vanua ki na ligana."

³ Sa tukuna o Juta vei Simione na tacina, "Lako cake vata mai kei au ki na vanua sa soli vei au, me daru vala vata kei ira na kai Kenani; au na qai lako vata kei iko ki na nomu vanua." Sa lako vata kei koya o Simione.

⁴ Sa lako cake o Juta, ka soli ira na kai Kenani kei ira na Perisaiti o Jiova ki na ligadra; era sa vakamatea e tini na udolu na tamata mai Beseki.

⁵ Era sa kunei Atonai " Beseki mai Beseki ka valuti Koya; era sa vakadrukai ira na Kenani kei na Perisaiti.

⁶ Sa dro o Atonai " Beseki, era sa cici muri koya ka toboki koya ka musuka laivi nai dovidovi ni kakana mai na ligana kei na qaqalo ni yavana levu ruarua.

⁷ Sa vosa mai o Atonai " Beseki ka vaka: "E vitusagavulu na tui sa musu laivi oti na nodra taukuku levu ruarua kei na nodra i dovidovi ni kakana ruarua, era sa dau kumuna na kedra kakana ena ruku ni noqu teveli; me vaka au sa dau lewa me ra cakava, na Kalou sa sauma lesu vei au." Era sa kauti koya mai ki Jerusalemi, ka sa mate mai kea.

⁸ O ira na luvei Juta era sa valuti Jerusalemi, ka taura. Era sa samuta na koro ena i seleiwau ka vakama.

⁹ Ni oti oqo, era sa lako sobu na luvei Juta me valuti ira na kai Kenani era sa tiko ena veiulunivanua mai na ceva kei na vanua lolovira.

¹⁰ Era sa valuti talega na Kenani era sa tiko mai Epironi o (Kirijaci" Araba). Era sa vakamatei Sesai, Amani, kei Talimai.

¹¹ Mai kea era sa valuti ira nai taukei kei Tepiri. (Na yaca Tepiri e dau kilai me o Kirijaci " Sefa e liu.)

¹² Sa tukuna o Kelepi, "O koya sa valuti Kirijasi " Sefa, vua, au na solia na luvequ yalewa me watina."

¹³ O Ocanieli na luvei Kenasi na taci Kelepi sa gone, sa valuti Kirijaci " Sefa ka sa tauri Akesa na luvei Kelepi me watina.

¹⁴ Sa qai yaco, ni sa lako mai o Akesa vei Ocanieli, sa vakauqeti Akesa o Ocanieli me kerea vei Kelepi e dua na vanua. Ni sa lako sobu mai na nona asa sa vodoka tiko, sa taro yani o Kelepi na tamana, "Na cava o sa vinakata?"

¹⁵ Sa tukuna yani vua o Akesa, "Mo solia vei au na veivakalouvinakataki, e vaka ni o sa

solia oti vei au na vanua mai na ceva, mo solia talega mai vei au e dua na mata ni wai." Sa solia vua o Kelepi na mataniwai mai cake, e ra talega.

16 O ira na gone ni Kenaiti, na momo nei Mosese, sa lako cake mai na Koro ni Veibalabala kei ira na luvei Juta ki na vanua liwa nei Juta, sa tiko ena vanua voleka ki Arada mai na ceva, era sa lako ka tikovata kei ira na tamata.

17 Sa lako cake o Juta kei Simione na tacina, e rau sa valuti ira na kai Kenani, o ira sa tiko mai Sefaci, ka ra sa vakarusai vakaca sara. Sa vakayacani kina na koro o ya me o Oma.

18 O Juta sa tauri Qasa talega kei na veivanua voleka talega, o Asekeloni, kei Ekironi kei na kedra veivanua voleka talega.

19 O Jiova sa tiko vata kei Juta, ka rau sa vakakubutaki ira na tiko ena vanua ni veiulunivanua, ia, era sa sega ga ni rawa ni ra cemuri ira na tiko ena vanua lolovira, baleta ni tiko vei ira na qiqi ni valu kaukamea.

20 Era sa soli Epironi vei Kelepi me vaka sa tukuna o Mosese, Sa vakatalai iratou tani mai keya na luvei Anaki e tolu.

21 O ira na luvei Penijamini era sa sega ni vakatalai ira tani rawa na Jepusaiti, o ira sa tiko e Jerusalemi; era sa tiko vata na Jerupasaiti kei ira na Penijamini e Jerusalemi me yacova na siga oqo.

22 Na vale talega nei Joseva era sa lako cake me valuti Peceli, ni sa tiko vata kei ira o Jiova.

23 Na vale i Joseva sa tala e so me ra vakadikeva na koro o Peceli. (Na yaca ni koro e liu o Lusa.)

24 Ni ratou sa raica na yamata e dua na tamata ni sa lako tani mai na Koro, e ratou sa tukuna vua, "Mo vakaraitaka mada vei keitou nai curucuru ki na koro, keitou na vakaraitaka vei iko na yalololoma."

25 Sa qai vakarautaka o koya nai curucuru, e ratou sa samuta na koro ena i seleiwau; ia, e ratou sa laiva na tamata kei na nona vuvale kece me lako.

26 Sa lako na tamata oqo ki na nodra vanua na Ifaiti, sa tara e dua na koro levu ka vakayacana me o Lusa.

27 O Manasa sa sega ni vakasavi ira tani na lewe ni vanua mai Beci-Siana kei na kena veikoro, se o Tanaki kei na kena veikoro se o ira na kai Dovi kei na kena veikoro, o ira sa tiko mai Ibiliemi kei na kena veikoro, o ira sa tiko mai Mekito kei na kena veikoro, ni o ira na kai Kenani era sa gu ga me tiko ena vanua.

28 Sa qai yaco oqo, ni ra sa kaukauwa mai na Isireli, era sa vakamalumalumutaki na Kenani, ia era sa sega ga ni vakasavi tani kece na Kenani mai na vanua.

29 O ira na Efiraimi era sa sega ni vakasavi ira na Kenani era sa tiko mai Kesa era sa tiko vata na Kenani kei ira na Isireli e Kesa.

30 O Sevuloni talega sa sega ni vakasevi ira sa tiko e Kitioni se o ira sa tiko mai Naaloli; o koya oqo era sa tiko ga vata kina kei ira na kai Kenani, sa vakatauci vei ira na kai Kenani me ra soli vakacavacava vei Isireli.

31 O Esa talega sa sega ni vakasavi ira kece na tiko e Ako, o ira na tiko mai Saitani, kei ira mai Alabi, Akisibi, Eleba, Apieki kei Reabi.

32 O ira na Esa, era sa tiko vata kei ira na Kenani nai taukei ni vanua, ni ra sa sega ni vakasavi ira tani rawa.

33 O Navitalai talega sa sega ni vakasavi ira tani rawa na tiko mai Beci-Anaci; era sa tiko vata ga kei ira na Kenani nai taukei ni vanua. O ira nai taukei kei Beci-Semesi kei Beci-Anaci era sa saumi vakacavacava vei ira na Isireli.

34 O ira na Amoraiti era sa biligi ira na Tani ki na veiulunivanua, ni ra sa sega ni vinakata

me ra lako mai ki na nodra veibuca;

³⁵ Era sa nakita na Amoraiti me ra tiko ena vei Ulunivanua e Eresi e Aijaloni kei Salibini; ia ni sa kaukauwa mai na ligai Joseva, era sa vakaukauwataki na moraiti me soli vakacavacava vei Isireli.

³⁶ Na nodra yalayala na Amoraiti sa tekivu mai na vanua cecelevu o Akarabimi mai Sela ka cici cake.

CHAPTER 2

Na agilosu i Jiova sa lako cake mai Kilikali ki Bokimi ka tukuna: "Au a liutaki kemuni mai Ijipita ka kauti kemuni mai ki na vanua Au a yalayala kina vei ira na nomuni qase; ka tukuna, 'Au na sega ni voroka na Noqu veiyalayalati kei kemuni.

² 'Mo ni kua ni cakava e dua na veiyalayalati kei ira sa tiko ena vanua; mo ni vakarusa na nodra i cabocabo ni soro, o ni sa sega tikoga ni talairawarawa ki na Noqu vosa.' Ena cava o ni sa cakava kina oqo?

³ "Au sa tukuna talega, 'Au na sega ni vakasavi ira tani mai matamuni, era na voto ni moli vei kemuni kei na nodra kalou e vaka e dua na dai vei kemuni, mo ni vesuki kina.'"

⁴ Sa yaco ni sa cavuta na veika oqo na Agilosu i Jiova ki vei ira na luvei Isireli, era sa laveta cake na domodra ka tagi vakalevu vei Jiova.

⁵ Era sa vakayacana na vanua o ya o Bokimi; mai kea, era sa vakacabora mai kea nai soro vei Jiova.

⁶ Ni sa vakasukai ira na tamata o Josua, era sa dui lako ga na luvei Isireli ki na nodra dui vanua era sa taukena.

⁷ Era sa qaravi Jiova na tamata ena gauna i Josua kei na nodra gauna na qase era sa bula balavu mai vei Josua, o ira era sa raica kecega na vei ka lelevu sa cakava o Jiova vei ira na Isireli.

⁸ O Josua na luvei Nuni, na tamata ni Kalou, sa qai mate ni sa yabaki dua na drau ka tini na yabaki.

⁹ Era sa buluti koya ena i yalayala ni nona vanua mai Timinaca Eresi, ena veiulu ni vanua e Ifereimi, ena vualiku ni Ulunivanua o Qasi.

¹⁰ Ni ra sa soqoni yani nai tabatamata kece ki vei ira na nodra qase, sa qai tubu tale mai e dua nai taba tamata era sa sega ni kila na Kalou se na veika sa cakava o Koya vei ira na Isireli.

¹¹ Era sa cakava na ka ca ena mata i Jiova o ira na Isireli ka qaravi Peali;

¹² Era sa vuki tani mai vei Jiova na nodra Kalou, o koya sa kauti ira tani mai na vanua o Ijipita; era sa muria na kalou mai vei ra na veikalou ni vanua era sa tiko veimaliwai kina ka cuva vei ira, ka ra sa vakacudrui Jiova na Kalou.

¹³ Era sa vuki tani mai vei Jiova ka qaravi Peali kei Asitoreci.

¹⁴ Na cudru i Jiova sa katakata sara vei ira na Isireli ka sa soli ira ki vei ira na daubutako me ra vakacacani ira, ka ra sa volitaki talega ki na ligadra na kedra meca era sa tiko vakavolivoliti ira, me ra kua ni tucake rawa e matadra na kedra meca.

¹⁵ Ena vanua kecega era sa lakova, sa tu mai kina na ligai Jiova me saqati ira me vakacacani ira, me vaka sa tukuna ka yalataka o Jiova. Era sa taqaya vakalevu sara.

¹⁶ O Jiova sa vakaturi ira cake na turaganilewa, me sereki ira mai na ligadra sa dau vakalolomataki ira.

¹⁷ Ia, era sa sega ni dau via vakarorogo vei ira na turaganilewa, ka era sa dauveibutakoci

kei ira na Kalou tani ka cuva vei ira. Sa rui totolo na nodra vuki tani mai na sala era a muria mai na nodra qase ena nodra talairawarawa vei Jiova; oqo era sa sega.

¹⁸ Ni sa vakatuburi ira cake na turaganilewa vei ira o Jiova, sa dau sereki ira o Jiova mai na ligadra na meca, ena vukudra na turaganilewa, o Jiova sa dauyavalati ena Nona yalololoma ena vuku ni nodra dau tagi yaso, ni ra sa dauvakacacani ka vakararawataki.

¹⁹ Sa qai yaco ni sa mate na turaganilewa, era sa dauvuki tale, ka sa ca sara na nodra i valavala mai vei ira na tamadra, ni ra sa muri ira na kalou tani me qaravi ira ka cuva vei ira. Era sa sega ni muduka nai valavala oqo, ni ra sa vakalecalecava tu ga.

²⁰ Sa qai daukatakata ga na cudru i Jiova vei ira na Isireli; ka sa tukuna kina, "Baleta na matanitu oqo sa talaidredre ki na Noqu veiyalayalati Au sa vakarota vei ira na tamadra, ka ra sa sega ni via rogoca na Domoqu,

²¹ "Oi Au talega, Au na sega ni vakasavi ira tani na veimatanitu sa vo tu ni sa mate o Josua,

²² "Mai vei ira, Au na vakatovolei ira kina na Isireli, se, ena rawa ni ra maroroya na sala i Jiova, me ra lako kina me vaka era sa maroroya na tamadra, se sega."

²³ O koya oqo, sa biuti ira tu ga kina na veimatanitu oqo o Jiova, ni sa sega ni vakasavi ira vakatotolo; se me soli ira ki na ligai Josua.

CHAPTER 3

Sai ira oqo na vo ni veimatanitu sa tiko ena vanua, me vakatovolei ira kina na Isireli ena vukudra o Jiova, oqo, vei ira kece sa sega ni kila e dua nai valu e Kenani

² (Oqo me baleti ira nai tabatamata ni luvei Isireli, me ra kila kina na vala vei ira e se bera sara ga ni lakova na i valu),

³ Sai ira oqo: e lima na turaga ni Filisitia, o Kenani kece, o ira na Saitoni, o ira na Ivaiti era sa tiko mai Lapanoni, mai Erimoni ki Amaci.

⁴ Era sa vakavoca, me vakatovolei ira kina na Isireli, me kilai kina se ra sa talairawarawa ki nai vakaro i Jiova se sega. Nai vakaro era sa vakaroti kina na tamadra mai vei Mosese.

⁵ Era sa tiko vata na luvei Isireli kei ira na Kenani, na Itaiti, na Amoraiti, na Perisaiti, na Iraitai kei ira na Jepusaiti.

⁶ Era sa tauri ira na luvedra yalewa me watidra ka soli ira na luvedra yalewa vei ira na nodra cauravou, ka ra sa qarava na nodra kalou.

⁷ Era sa caka ca ena matai Jiova o ira na luvei Isireli. Era sa guilecavi Jiova na nodra Kalou ka qaravi Peali kei Aserasi.

⁸ O koya oqo sa katakata kina na cudru i Jiova vei ira na Isireli, ka sa volitaki ira o Jiova ki na ligai Kusani "Risataimi na tui Mesapotomia; o ira na Isireli era sa qaravi Kusani "Risataimi me walu taucoko na yabaki.

⁹ Ni ra sa tagi na luvei Isireli vei Jiova, o Jiova ga sa qai vakatubura vei ira e dua na dauveisereki me sereki ira: O Ocanieli na luvei Kenesi, na taci Kelepi ka gone.

¹⁰ Sa lako mai vua na Yalo i Jiova, ka sa lewai Isireli o koya. Sa lako yani me ia na vala, o Jiova sa soli tui Mesapotomia ki na ligana, ka sa qaqa na ligana vei Kusani Risataimi.

¹¹ Sa cegu na vanua me vasagavulu na yabaki. Sa qai mate o Ocanieli na luvei Kenesi.

¹² Era sa caka ca tale na luvei Isireli ena mata i Jiova, sa qai vakaukauwataki Ekiloni na tui Moapi o Jiova vei ira na Isireli, baleta ni ra sa cakava na ka ca ena mata i Jiova.

¹³ Sa kauti ira mai na Amani kei ira na Amaleki vua ka vakadrukai ira na Isireli ka taura vakaukauwa na koro ni veibalabala.

- ¹⁴ O ira na Isireli era sa qaravi Ekiloni na tui Moapi, me tini ka mani walu na yabaki.
- ¹⁵ Era sa qai tagi vei Jiova na luvei Isireli sa qai vakatubura e dua na dau ni veisereki vei ira o Jiova: O Euti na luvei Qera na Penijamini, na Qaqa ligai mawi. O koya, sa vakavuna na nodra kauta na Isireli na ka ni vakarokoroko vei Ekiloni na tui Moapi.
- ¹⁶ O Euti sa vakarautaka vua e dua nai sele leka, (sa gata ruarua na yamena) ka sa vesuka toka e sagana i matau ena ruku ni nona i sulu.
- ¹⁷ Era sa kauta mai na ka ni vakarokoroko vei Ekiloni, na tui Moapi. (O Ekiloni sa rui tamata levulevu.)
- ¹⁸ Ni sa oti na nona vakacabora na veika ni vakarokoroko, sa qai vakatalai ira tani na kauta mai na ka ni vakarokoroko.
- ¹⁹ Ia, o koya sa lesu tale ki na vatu ni vakananumi, sa tu e Kilikali ka tukuna, "Sa tiko vei au, e dua nai tukutuku vuni me baleti kemuni, na tui." Sa qai tukuna o koya, "Mo ni vakagagalu kece!" Era sa lako kece vakatikitiki na dauveiqaravi mai vua na tui.
- ²⁰ Sa qai lako mai vua na tui o Euti, (sa dabe toka ena tikina e cake ni vanua ni vakabatabata ni tui). Sa tukuna o Euti, "Sa tiko vei au e dua nai tukutuku mai vua na Kalou me baleti kemuni na tui." Sa tucake sara mai na nona idabedabe.
- ²¹ Sa taura na nona i sele leka mai na sagana o Euti ka cobaraka yani ena ketei Ekiloni.
- ²² Nai sele leka kei na kena i tautauri sa curu kece ki na kete i Ekiloni, ka ni sa sega ni rawa ni kau tani tale mai, ni sa ubia kece na uro ni ketena, a sa lako mai ki tuba na nona wawa.
- ²³ O Euti sa curu yani ki tuba ena tikina tani, sogota na katuba ka lokataka ena taba vale e cake.
- ²⁴ Ni sa lako oti ki tuba, era sa qai lako mai na dauveiqaravi, era sa kurabui ni sa loka tu na katuba, era sa tukuna, "E se vakacegu tiko beka ena vanua ni vakabatabata."
- ²⁵ Era sa wawa tikoga me yacova ni ra sa madua mai, e se bera tikoga ni dolava na nona katuba na tui. Era sa taura e dua tale na ki ka dolava na katuba. Sa davo matemate tu na nodra turaga ena buturara.
- ²⁶ O Euti sa dro ena gauna era se waraka tiko kina na nodra turaga, sa lako sivita na vatu ni vakananumi ka dro sara ki Seira.
- ²⁷ Ni sa yaco kina, sa uvuca na biukila ena veiulunivanua nai Ifereimi, o ira na luvei Isireli era sa lako sobu vata mai kei koya mai naulunivanua; ka sa liutaki ira.
- ²⁸ Sa tukuna vei ira "Mo ni muri au mai, ni o Jiova sa soli ira na Moapi na kemuni meca ki na ligamuni." Era sa muri koya sobu, ka taura nai curucuru mai na Jioritani ki vei ira na Moapi, ka ra sa sega ni vakatara e dua me takoso mai.
- ²⁹ Ena gauna o ya era sa vakamatea e tini na udolu vei ira na Moapi, na tamata qaqa kece ni valu; sa sega e dua me dro rawa.
- ³⁰ Sa vakamalumalumutaki o Moapi ena ligadra na Isireli, ka sa cegu nai valu me walusagavulu na yabaki. Samikari
- ³¹ Ni oti o Euti sa basika o Samikari na luvei Anaci o koya sa vakamatei ira e ono na drau na tagane mai vei ira na Filisitia ena dua na galelgale ni bulumakau, ka sa vakagalalataki ira talega na Isireli.

CHAPTER 4

Ni sa mate o Euti, o ira na luvei Isireli era sa cakava na ka ca ena mata i Jiova.

² O Jiova sa volitaki ira ki na ligai Jabini na tui Kenani, sa veiliutaki tiko mai Eseri. Nai liuliu ni nona mataivalu o Sisera o koya sa tiko mai Anasieci Akoimi.

³ Era sa tagi vei Jiova o ira na luvei Isireli; sa ciwa na drau na levu ni nona qiqi ni valu kaukamea, ni ena loma ni ruasagavulu na yabaki sa dau vakalolomataki ira tiko na Isireli o koya.

⁴ O Tepora na parofita yalewa na wati Lepadoci, sa turaga-ni-lewa tiko e Isireli ena gauna o ya.

⁵ Sa dau dabe tiko ena ruku ni vunibalabala o Tepora, ena kedrau veimama o Roma kei Peceli ena veiulunivanua o Ifereimi. Era sa dau lako cake mai vua na luvei Isireli me lewai mai vei koya.

⁶ Sa talatala yani me lako mi vei koya o Peraki na luvei Abinoami mai Ketesa e Nafitalai, ka tukuna vua, "Sa sega beka ni vakarota tiko na Kalou o Jiova Nona tukuna tiko, 'Mo ni vakauta na mataivalu kina Ulunivanua o Tepori, 'mo kauta e tini na udolu na tagane mai vei Navitalai kei ira na luvei Sevuloni;

⁷ 'Na kemuni meca, au na vakarautaki Sisara na turaga ni valu nei Jabini, kei na nona qiqi ni valu kei ira na nona i valu ena Uciwai o Kisoni; au na soli koya ki na ligamu'?"

⁸ Sa sauma vua o Peraki, "Kevaka o na lako mai vata kei au, au na lako talega; au na sega ni lako kevaka o sa sega ni lako!"

⁹ Sa tukuna o Tepora, "Au lako vata kei iko; ena sega na lagilagi vei iko ena i lakolako o sa lako tiko kina oqori, ni o Jiova ena volitaki Sisara kina ligana e dua na yalewa." Sa tucake o Tepora ka lako vata kei Peraki ki Ketesi.

¹⁰ O Peraki sa kacivi Sevuloni kei Navitalai ki Ketesi; sa lako cake vata kei ira e tini na udolu na tagane ena ruku ni nona veiliutaki ga, sa lako cake vata kei koya o Tepora.

¹¹ O Epa na kai Kenani, mai vei ira na luvei Obaba na momo nei Mosese, sa tawasei koya tani mai vei ira na kai Kenani, sa mai birika na nona vale laca voleka e Sanaime e Ketesi ga.

¹² Era sa tukuna vei Sisera ni o Peraki na luvei Abinaomi sa lako cake ki na Ulunivanua o Tabori.

¹³ Sa qai vakasoqona kece o Sisera na nona qiqi ni valu, e ciwa taucoko na drau na qiqi kaukamea, kei ira kece na tamata sa tiko vata kei koya, mai na Ososeci Akoimi kin a Uciwai o Kisoni.

¹⁴ Sa tukuna o Tepora vei Peraki, "Tucake ogo na siga sa solia o Jiova mo tauri Sisera kina ena ligamu, sa sega beka ni liu tiko vei iko o Jiova?" Sa qai lako sobu mai na ulunivanua o Tabori kei na tini na udolu na tagane era sa muri koya voli.

¹⁵ Sa vakadrukai Sisera o Jiova kei na nona qiqi ni valu kei na nona mataivalu kecega na i seleiwau nei Peraki; o Sisera sa biuta na qiqi ni valu ka dro e yavana.

¹⁶ O Peraki sa cici muria na qiqi ni valu kecega me yaco sara ki Aroseci Akoimi, era sa vakamatei kece e na i seleiwau na mataivalu i Sisera; sa sega ni vo tale e dua na tamata.

¹⁷ O Sisera sa dro kina vale nei Joeli na wati Epa na kai Kenani; ni sa tiko e dua na veiwekani vinaka vei Jabina na tui Esori kei na vuvale nei Epa na kai Kenani.

¹⁸ O Joeli sa lako yani me sotavi Sisera ka tukuna vua, "Mo gole mai vei au, mo gole mai, kua ni rere." Ni rau sa gole kina vale laca, sa ubi koya sara o Joeli, ena dua nai tutuvi.

¹⁹ Sa tukuna vei Joeli, "Mo solia vei au na wai me'u gunu mada, ni'u sa via gunu." Sa qai dolava e dua na joke ni sucu ka solia vua me gunu, ka qai ubi koya tale ena i tutuvi.

²⁰ Sa vosa o Sisera vei Joeli ka vaka; "Mo tucake tu ena katuba, kevaka sa lako mai e

dua me tarogi iko ka vaka, 'sa tiko beka e ke e dua na tagane?' Mo qai tukuna, 'ni sa sega.'"

²¹ O Joeli na wait Epa, sa taura e dua nai vako ni valelaca kei na dua nai tuki ka lako yani vakamalua ka tukia sobu nai vako ena buradelai Sisera, sa lutu sobu kina qele ni a moce lutu tu. Sa qai mate o Sisera.

²² Ni sa vakasaqarai Sisera tiko mai o Peraki, sa lako mai o Joeli me mai sotavi koya ka vaka, "Lako mai au na vakaraitaka vei iko na tamata o sa vakasaqara tiko." Ni rau sa curu yani kina vale laca nei Joeli, sa davo matemate tu o Sisera kei nai vako e buradelana.

²³ Ena siga o ya sa vakamalumalumutaki Jabina kina o Jiova ena matadra na luvei Isireli.

²⁴ Na ligadra na luvei Isireli sa kaukauwa cake tiko ga mai vei Jabini na tui Kenani me yacova ni sa vakarusai vakadua o Jabini na tui Kenani.

CHAPTER 5

O Tepora kei Peraki na luvei Abinoami e rau sa lagasere ena siga koya ka vaka:

² "O ira na veiliutaki ni ra sa liutaki Isireli, ni ra sa soli ira mai ena yalo e galala, me vakacaucautaki o Jiova!

³ "Vakarorogo, o iko na tui! Solia mai na daligamu o iko na ravouvou! oi au, io, au na vakavinavinaka kivei Jiova na Kalou ni Isireli.

⁴ "I Jiova, ni o Ni sa lako tani mai Sia, Ni o ni sa cavu tu mai na buca o Itomi, sa yavavala o vuravura ka tasova mai o lomalagi, era sa sova mai na wai na vei o;

⁵ Na veiulunivanua sa tacoka mai kina na wai ena mata i Jiova. Na Sainiai oqo ena mata i Jiova na Kalou ni Isireli.

⁶ "Ena veisiga nei Samikari na luvei Anaci, ena veisiga nei Jaeci, era sa lala na veisalatu, o ira sa veitosoyaki era sa vakayagataka na sala takoso.

⁷ Sa sega na bula mai nakoro, sa sega e Isireli, me yacova ni'u sa basika mai, oi, au o Tepora, sa tucake e dua na tina e Isireli.

⁸ Era sa digitaki na veikalou vovou e Isireli; sa qai basika nai valu ena matamata; sa sega nai sasabai se na moto me laukune vei ira na vasagavulu na udolu e Isireli.

⁹ Na yaloqu sa tiko vata kei ira na veiliutaki e Isireli, vei ira sa soli ira ena galal!

¹⁰ "Mo ni vosa, Oi kemuni sa vodoka tiko na asa vulavula vaka daulewa, ka sa lako voli ena sala.

¹¹ Sa yawa sara ni na kedra rorogo na dauvavana, na vanua ni veivakasuasuataki, Mai kea era na vakananuma na cakacaka dodonu i Jiova, na cakacaka dodonu vei ira na nona veikoro e Isireli; era na qai lako sobu na tamata i Jiova kina matamata ni koro.

¹² "Mo yadra, mo yadra mai Tepora! Mo yadra, mo yadra, lagata na sere! Mo yadra, Peraki, ka kauti ira tani na bobula, o iko na luvei Apinoami!

¹³ "Era sa qai lako sobu mai na dro bula, o ira na tamata, era dauveisaga vei ira na vakaturaga; o Jiova sa lako mai ena vukuqu ka sega ena vukudra na kaukauwa.

¹⁴ E Ifereimi sa tiko kina o ira eso era sa vu mai vei ira na Ameleki. O iko talega Penijamini kei ira na nomu tamata, mai Makiri, era sa lako mai kina na veliutaki, mai vei Sevuloni era sa tiko kina na dautaura nai titoko ni veivakacurumi mai.

¹⁵ O ira na turaga lalai e Isikari era sa tiko vata kei Tepora, me vakataki Isakari sa vaka kina o Peraki ni sa talai kina buca ena nona veiliutaki; ena kedra maliwa nai wasewase kei Rupeni. Sa veiqualiqali na yalodra.

¹⁶ Na cava o sa laki dabe tiko kina ena kedra maliwa na qele ni sipi, mo laki rogoca tiko

kina na nodra tagi na sipi? Nai wasewase i Rupeni, sa solia e dua na vakatataro levu ki na yalo.

¹⁷ O Kiliati sa tiko mai na tai ka dua ni Joritani, na cava na vuna sa tiko ga kina e waqa o Tani? O Esa sa tiko ga ena veibaravi, ka sa tiko ga ena kena i curucuru.

¹⁸ O Sevuloni na tamata era sa dau solia vakarawarawa na nodra bula, ka so, sa voleka sara na mate, o Navitalai talega sa tiko ena vanua cecere ni valu.

¹⁹ "Era sa lako mai na tui ka vala, sa vala tale tikoga o tui Kenani, mai Tenaka ena wai mai Mekito; era sa sega ni taura na siliva mei toki ni valu.

²⁰ Era sa vala mai lomalagi, na kalokalo mai na sala sa vala vata kei Sisera.

²¹ Na kui mai Kisoni sa kuitaki rau!

²² Sa rorogo mai na domo ni yava ni ose, Sa cici mai, sa cici mai na nona ose.

²³ 'Mo vakalolomataki Merosi,' sa tukuna na agilosu i Jiova, 'Me ra vakalolomataki vakaca sara baleta ni ra sa sega ni lako mai kina veivuke i Jiova, me ra valuti na kaukauwa.'

²⁴ "Sa kalouvinaka duadua vei ira kece na yalewa o Joeli na wati Epa na tui Kenani, sa kalouvinaka o koya ena kedra maliwa na yalewa sa tiko e vale.

²⁵ Sa kerea na wai, ia, sa solia na sucu; sa kauta mai na kirimu ena bilo vakaturaga.

²⁶ Sa dodo yani na ligana ki nai vako ni valelaca, na ligana i matau kina i tuki nodra na daukakacaka; sa tuki Sisera, sa coba nai vako ki uluna, sa wasea ka samuta na buradelana.

²⁷ Sa davo galugalu toka ena ruku ni yavana; ena ruku ni yavana sa lutu ka davo kina; na vanua ga sa lutu kina, sa davo matemate toka kina.

²⁸ "O tinai Sisera sa rai tiko mai ena katuba leka, ka sa tagi lagalaga, 'E na cava sa rui berabera tiko mai kina na kareti? Na cava sa rui berabera tiko mai na rorogo ni kareti?'

²⁹ Sa sauma vua o ira na marama vuku, io, sa sauma sara tiko ga o koya na nona taro,

³⁰ 'Era sa sega beka ni kunea ka wasea tiko nai toki ni valu: ki na tagane yadua sa dua se rua na nona goneyalewa, vei Sisera, nai sulu butakoci, e rua na tiki ni sulu sa biu ki na domo i koya sa butakoca?'

³¹ "Me ra sa rusa kece na meca, I Jiova! Ia o ira kece sa lomani Koya me ra vaka na matanisiga ni sa lako mai ena nodra kaukauwa kece." Sa cegu na vanua me vasagavulu na yabaki.

CHAPTER 6

O ira na luvei Isireli era sa cakava na ka ca ena mata i Jiova. Sa soli ira kina o Jiova ki na ligadra na Mitiani me vitu na yabaki,

² Sa kaukauwa tiko na ligadra na Mitiani vei ira na Isireli. O ira na luvei Isireli era sa kelia na veiqara kei na veiqaravatu ka tara na veibai ni valu kaukauwa ena vei ulunivanua.

³ Sa qai yaco na veika kece era teivaka na Isireli, era sa lako mai na Mitiani kei ira na Amalekaiti kei ira na tamata mai na Tokalau me veicoqacoqa.

⁴ Era sa dau mai vaka keba voleka ga vei ira na Isireli, me ra vakacacana kina na veika kece era tea, me yaco sara ki na vanua vaka Qasa. E ra sa sega ni dau vakavoca e dua na ka sa tei se manumanu.

⁵ Era sa dau lako mai vata kei na nodra manumanu, na vale laca ka ra sa rui lewe vuqa me vaka na vodre. Na tamata na Kameli sa sega ni wili rawa. Era sa dau lako mai me ra mai vakarusa na vanua.

⁶ Era sa dravudravua vakalevu na Isireli baleti ira na Mitiani. Era sa qai tagi vei Jiova o ira

na Isireli.

⁷ Sa qai yaco ni ra sa tagi vei Jiova o ira na Isireli, baleti ira na Mitiani,

⁸ Sa tala mai e dua na Parofita o Jiova vei ira na Isireli ka tukuna, "Sa tukuna vaka oqo o Jiova na Kalou e Isireli, 'Au sa kauti kemuni tani mai Ijipita ka kauti kemuni tani mai na vale ni veivakabobulataki;

⁹ 'Ka Au sa sereki kemuni tani mai na liga ni veivakabobulataki mai vei ira na Ijipita, ka cemuri ira tani mai matamuni ka solia vei kemuni na nodra qele.

¹⁰ 'Au sa tukuna talega vei kemudou, "Oi au o Jiova na nomudou Kalou; mo ni kua ni rerevaka na nodra kalou na Amoraiti na nodra vanua o ni sa tiko kina." O ni sa sega ni talairawarawa ki na Domoqu."

¹¹ Sa lako mai na Agilosu i Jiova ka mai dabe toka ena ruku ni vu ni oki mai Ofira, sa nei Joasi na Epiesari, ia na luvena o Kitione sa samu sila tiko ena vanua ni caka waini me vunitaki koya kina mai vei ira na Mitiani.

¹² Sa basika vua na Agilosu i Jiova ka tukuna vua, "Sa tiko vata kei iko o Jiova, o iko na tamata qaqa ni vala!"

¹³ Sa vosa vua o Kitione, "Noqu turaga kevaka sa tiko vata kei keda o Jiova, na cava ga sa yaco tiko kina oqo vei keda? Sa E vei kece na Nona veivakurabuitaki era sa tukuna vei keimami na qase ena nodra tukuna, 'Sa sega beka ni kauti keda tani mai Ijipita o Jiova?' Ia oqo sa qai biuti keda tu ka soli keda yani ki na ligadra na Mitiani."

¹⁴ Sa vuki vua o Jiova ka vaka, "Mo lako ena kaukauwa sa nomu, o na vakabulai ira kina na Isireli mai na ligadra na Mitiani me vaka ga e dua na tamata?"

¹⁵ Sa vosa lesu o Kitione ka vaka, "Noqu Turaga, me'u na vakabulai Isireli vakacava? Na noqu yavusa sa malumalumu duadua vei ira na Manasa ka au tamata lailai duadua ena vale nei tamaqu."

¹⁶ Sa tukuna vua o Jiova, "Sa dina sara Au na tiko vata kei iko, o na vakadrukai ira na Mitiani me vaka e dua ga na tamata."

¹⁷ Sa qai tukuna lesu vua o Kitione, "Kevaka kau sa totaki mai na Matamuni, mo ni solia e dua nai vakatakilakila ni sai Kemuni sa vosa tiko vei au.

¹⁸ "Mo ni kua ni lako tani eke me yacova ni'u sa kauta mai vei kemuni nai soro ka biuta e Matamuni, au kerea." Sa vosa o Jiova ka vaka, "Au na waraki iko me yacova ni o sa lesu mai."

¹⁹ Sa lako o Kitione ka vakarautaka e dua na luve ni me, na madrai sa sega ni vakaleveni. Sa vakarautaka oqo ka kauta mai ena bola kei na kena kuro; sa kauta sara mai vei Jiova ena ruku ni vuni oki ka vakacabora.

²⁰ Sa vosa vua na Agilosu i Jiova ka vaka, "Kauta na madrai kei na leweni manumamu ka biuta e dela ni vatu, sova yani na tikina lalai." Sa vakayacora o koya.

²¹ Na Agilosu i Jiova sa dodoka yani na kau sa tiko e ligana ka tara yani nai soro sa tiko ena dela ni vatu; sa lako mai na yameyame ni buka mai na vatu ka kania kece nai soro, sa lako tani na Agilosu i Jiova mai matana.

²² Sa qai kila o Kitione ni oqo na Agilosu i Jiova, sa tukuna, "Io na Kalou o Jiova, ni'u sa raica e mataqu na Agilosu i Jiova."

²³ Sa tukuna vua o Jiova, "Me tiko vei iko na vakacegu, kua ni rere, ni o na sega ni mate."

²⁴ Sa tara mai kea e dua nai cabocabo ni soro vei Jiova o Kitione ka vakayacana o Jiova-sa- Dauniveivakacegui (Salomi). Ena siga oqo e se Ofara ni Episeraite.

²⁵ Ena bogi tiko ga o ya sa tukuna vua o Jiova, "Kauta na bulumakau gonegone oqori vei tamamu, na kena i karua e sa yabaki vitu tiko, basuka sobu nai cabocabo ni soro nei Peali sa nei tamamu ka taya sobu na matakau sa tiko voleka kina;

- ²⁶ "Ka mo tara e dua nai cabocabo ni soro ena dela ni vatu oqo ena kena i valavala dina, taura nai karua ni bulumakau gonegone oqori ka vakacabora mei soro kama ka me kena buka na matakau kau o sa taya sobu oti."
- ²⁷ Ia o Kitione sa kauta e tini na tagane mai vei ira na nona dauveiqaravi ka cakava me vaka sa tukuna vua o Jiova, Ia, baleta ni rerevaka na vuvale nei tamana kei ira na tagane ena koro, sa dredre vua me cakava ena siga, sa qai vakayacora ga ena bogi.
- ²⁸ Ni ra sa yadra ena mataka na tagane ena koro, sa basuraki oti tu na i cabocabo ni soro nei Peali, ka sa davo oti tu na matakau kau, ka sa vakacabori oti tu na bulumakau gonegone oqori ki nai cabocabo ni soro e se qai tara vou.
- ²⁹ Era sa veivosaki vakai ira, "O cei sa cakava oqo?" Ni ra sa vakatataro tiko, era sa tukuna eso, "O Kitione na luvei Joasi sa cakava oqo."
- ³⁰ Era sa tukuna vei Joasi na tagane ena koro, "Kauta mai na luvemu me mai vakamatei baleta ni sa basuka sobu na i cabocabo ni soro nei Peali, sa taya sobu talega na matakau kau."
- ³¹ Sa vosa o Joasi vei ira kecega sa tu voleka vua ka vaka: "O ni na totaki Peali li? O ni na vakabulai koya li? O koya sa totaki Peali me vakamatei ni se mataka lailai, kevaka sa Kalou o Peali me totaki koya mada, ni sa basuki sobu na nonai cabocabo ni soro!"
- ³² Sa vakayacani koya ena siga koya koJerupeali, ni sa tukuni kina, "Me tokoni koya ga o Peali, ni sai koya ga sa tavalaka na nona cabocabo ni soro."
- ³³ Era sa soqoni vata kece mai na ka Mitiani na kai Amalekaiti kei ira mai na Tokalau, era sa takoso ka laki vakaitikotiko ena buca mai Jeserieli.
- ³⁴ Ia, na Yalo i Jiova sa lako mai vei Kitione, ka sa uvuca na davui ka ra sa vakasoqoni vata mai vua o ira na luvei Epieseri, me ra tu mai dakuna.
- ³⁵ Sa vakauta nai tukutuku vei ira kece na Manasa, era sa tu talega mai dakuna o ira na Manasa. Sa vakau talega nai tukutuku vei ira na Esa, na Sevuloni, na Navitalai. Era sa lako mai me ra mai sota ka to vata.
- ³⁶ Sa vosa vua na Kalou o Kitione ka vaka: "Kevaka o ni sa vakabulai ira na Isireli ena ligaqu, me vaka o ni sa tukuna oti "
- ³⁷ "Au na biuta tiko na vuti ni sipi ena vanua ni samu sila, kevaka sa tiko ga na tegu ena vuti ni sipi ka sega ena qele " oqori au na kila kina ni o ni na vakabulai Isireli ena ligaqu me vaka ga o ni sa tukuna."
- ³⁸ Sa qai yaco me vaka kina ena mataka lailai ni siga ka dua ni sa loba na vuti ni sipi, sa sinai sara e dua na bilo ena tegu.
- ³⁹ Sa vosa tale vua na Kalou o Kitione ka vaka: "Mo ni kua ni cudruvi au, me'u kerekere tale mada vakadua: me vakadua tale, na vuti ni sipi me mamaca ka me suasua ga na qele ena tegu."
- ⁴⁰ Sa qai vakayacora vaka kina na Kalou ena bogi o ya, sa mamaca duadua ga na vuti ni sipi ka sa suasua kece na qele ena tegu.

CHAPTER 7

O Kitione (Jerupeali)kei ira na tamata sa tiko vata kei koya era yadra vakamataka lailai ka laki vakaitikotiko ena i keli wai nei Aroti, sa tiko o ira na kai Mitiani ena vualiku ena delana mai More ki na buca.

² Sa tukuna o Jiova vei Kitione, "O ira na tamata sa tiko vata kei iko, era sa rui lewe levu, me rawa kina ni soli ira na Mitiani ki na ligadra, de, era na qai tukuni ira ga ka sega ni oi Au, me ra na tukuna kina, 'na ligaqu ga sa vakabulai au.'"

- ³ "O koya oqo mo tukuna kina ena nodra rogoca kece na tamata 'O koya sa tamata rerere, me lesu tale ki vale mai na ulunivanua o Kiliati.'" E ruasagavulu ka rua na udolu na tamata era sa lesu yani ka ra sa vo ga e lewe tini na udolu.
- ⁴ Sa vosa na Kalou vei Kitone ka vaka: "Era se lewe levu tiko ga na tamata; kauti ira sobu ki wai, au na la'ki vakatovolei ira mai kea ena vukumu, 'O ira kece, au sa lewa me lako me ra qai lako; 'o ira au sa lewa me ra kua ni lako me na qai kua ni lako."
- ⁵ Era sa qai kau sobu mai na kena vo ni tamata ki na wai. Sa vosa na Kalou vei Kitone ka vaka: "O ira sa gunu, ni ra sa takiva na wai mai ligadra ka gunu me vaka na koli mo qai wasei ira tani, sa vaka kina o ira sa tekiduru sobu me ra todrou mai wai."
- ⁶ O ira sa gunu ga mai ligadra era sa lewe tolu na drau na tagane, o ira kece na kena vo era sa tekiduru ka todrou mai wai.
- ⁷ Sa vosa o Jiova vei Kitone ka vaka: "Mai vei ira na tolu na drau na tagane oqo, au na vakabulai iko kina ka soli ira na kai Mitiani oqo ki na ligamu. Laivi ira na kena vo oqori me ra lako ki nodra dui vale."
- ⁸ O ira oqo era sa vakavakarau ka taura na davui, ka ra sa vakatalai yani na kena vo ni tagane ki na nodra dui vale, ka ra sa maroroi ga na lewe tolu na drau oqo.
- ⁹ Sa qai yaco ena bogi vata ga o ya, sa vosa kina na Kalou vei Kitone, "Tucake mo lako sobu kina nodra i tikotiko, ni'u sa solia oti ki na ligamu.
- ¹⁰ "Kevaka o sa rere ni lako sobu, drau lako sobu vata kei Pura na nomu i talai,
- ¹¹ "O na rogoca na veika era na talanoataka tiko; ena na qai vakaukauwataki na ligamu mo ravulaka yani na nodra i tikotiko." A rau sa qai lako sobu sara yani vata kei Pura na nona dauveiqaravi ki na vanua era sa tu kina na sotia vakayaragi.
- ¹² O ira na kai Mitiani kei na Amalekaiti kei ira kece mai na Tokalau era sa davo tu mai na buca ka ra sa sega ni wili rawa me vaka na yavusa vodre kei na nodra kameli sa vaka na mata ni nuku ni matasawa.
- ¹³ Ni sa lako mai o Kitone, sa talanoataka tiko e dua na tamata na nona tadra vei ira na wekana. Sa tukuna kina, "au se qai raica ga oqo e dua na tadra: ena noqu kidacala ni sa qiqi yani e dua nai buli madrai ki na nodra keba na Mitiani; sa coqa yani e dua na valelaca, sa lutu vakatoboicu na vale ka sa kakabasubasu sara."
- ¹⁴ Era sa sauma mai na nona i tokani ka vaka "Sa sega tale ni dua na ka oqo, sa i seleiwau ga nei Kitone na luvei Joasi, na tagane kei Isireli; na Kalou sa solia e ligana na nodra i tikotiko kece na Mitiani kei ira na lewena."
- ¹⁵ Ni sa rogoca o Kitone na tadra kei na kena i vakamacala, sa lotu vei Jiova. Sa lesu tale vei ira na Isireli ka tukuna vei ira, "Mo ni tucake ni sa solia o Jiova na nodra i tikotiko na Mitiani vei kemuni, io, ki na ligamuni."
- ¹⁶ Sa wasei ira vakatolu na tolu na drau na tagane oqo, ka solia vei ira yadua na davui ki na ligadra, na bilo lala kei na veika sa waqa tu ena loma ni bilo lala sa tu vei ira.
- ¹⁷ Sa tukuna vei ira, "Mo ni raici au mai, ka cakava vaka oqo; ni'u sa yaco ki na yasa ni nodra keba, mo ni qai vakamurimuria na veika au na cakava:
- ¹⁸ "Ni'u sa uvuca na davui kei ira kece sa tiko vata kei au, mo ni qai uvuca talega na davui ena vei yasa taucoko ni keba ka kailavaka oqo; 'Nai seleiwau i Jiova kei Kitone talega!'"
- ¹⁹ O Kitone kei ira na dua na drau sa tiko vata kei koya, era sa lako mai ki na taudaku ni bai e nai karua ni wasewase ni yadra ena bogi, ni ra se qai veisau tiko na yadra, era sa uvuca na davui ka vorovoroka na bilo sa tiko e ligadra.
- ²⁰ O ira nai wasewase e tolu oqo, era sa uvuca na davui ka vorovorolaka na bilo sa tu e ligadra na cina ena ligadra i mawi kei na davui ena ligadra i matau ni ra sa uvuvu tiko"ka kailavaka" "Nai seleiwau i Jiova kei Kitone!"

- ²¹ Era sa dui tu vaka dua na tamata ena vanua era sa tu kina. Nai valu kece nei Mitiani era sa veiciciyaki ka dro yani.
- ²² Ni ra sa uvuca na lewe tolu na drau oqo na davui, o Jiova sa vakarautaka nai seleiwau ni tamata yadua vei ira na wekadra ga, ena loma ni tikotiko taucoko; o ira na mataivalu era sa dro ki Beci Akakia, vaka ki Serera me yacova sara nai yalayala kei Abele Meola e Tabace.
- ²³ O ira na tagane ni Isireli era sa soqoni vata mai vei Navitalai, Esa kei ira na Manasa kece ka ra sa cici muri ira na Mitiani.
- ²⁴ Sa vakauta o Kitone nai tukutuku ki na veiulunivanua kece vaka Ifereimi ka vaka: "Iako mai me daru kabai Mitiani ka taura mai vei ira na vanua ni wai me yaco sara ki Beci-Bara kei na Joritani. Era sa vakasoqoni kece mai na Ifereimi ka taura na vanua ni wai mai Beci-Bara me yaco sara ki na Joritani.
- ²⁵ Era sa qai kauta mai vakabobula e rua na turaga lalai ni Mitiani, o Orepi kei Sibe. Era sa vakamatei Orepi ena vatu nei Orepi, o Sibe era sa vakamatea ena vanua ni butu waini kei Sibe. Era sa cicimuri ira na kai Mitiani ka ra sa kauta mai na ului Orepi kei na ului Sibe vei Kitone ena yasa ka dua ni Joritani.

CHAPTER 8

O ira na Ifereimi era sa tukuna vei Kitone ka vaka; "Na cava o sa cakava kina na ka oqo ka sega ni kacivi keimami ni kemuni sa lako cake me valuti ira na Mitiani?" Era sa vunauci koya sara vaka kaukauwa.

² Sa qai vosa vei ira o koya, "Na cava au sa cakava me'u vakatautauvatataki kemuni? Sa sega beka ni vinaka cake na nomuni tomitomi vaini wale na Ifereimi, mai na nodra tatamusuki na Epieseri?"

³ "Na Kalou sa solia ki na ligamuni, oi rau na turaga lalai ni Mitiani, o Orepi, kei Siepi. Na cava au sa cakava me vakatautauvatataki mai na kena o ya?" Sa qai oti na nodra cudru ni ra sa rogoca na vosa o ya.

⁴ Ni sa lako mai ki na Joritani o Kitone, o koya kei ira na tolu na drau sa tiko vata kei koya era sa takoso sara, era sa oca vakalevu, ia, era se toso ga.

⁵ Sa qai tukuna vei ira na tamata mai Sakoca, "Au kerekere mo ni solia na madrai vei ira sa muri au tiko oqo, ni ra sa oca ka wawale vakalevu ena neimami cici muria tiko oqo na tui e rua ni Mitiani, o Seba kei Salamuna."

⁶ Era sa vosa na veiliutaki mai Sakoca, "Sa tiko beka e ligamuni na ligai Seba kei Salamuna me keimami solia kina na madrai vei ira na nomu sotia?"

⁷ Sa vosa o Kitone ka vaka: "Ni sa soli Seba kei Salamuna o Jiova ki na ligaqu, au na qai mai basuraka na lewemuni ena kau vakavotona kecega ni vanua liwa!"

⁸ Sa lako cake mai kea o koya ki Penueli, ka tukuna vei ira na veika vata ga o ya. O ira mai Penueli era sauma lesu vua me vaka ga era sa tukuna mai Sakoca.

⁹ Sa tukuna lesu vei iratou mai Penueli, "Ni'u sa lesu mai ena vakacegu, au na mai basuka sobu na vale cecere oqo!"

¹⁰ O Seba kei Salamuna e rau sa tiko mai Kakori kei ira vata na nona mataivalu, era lewe tinikalima na udolu taucoko na kedra i wiliwili o ira sa vo mai vei ira kece na mataivalu mai na Tokalau; era lewe dua na drau ruasagavulu na udolu taucoko era sa vakamatei oti.

¹¹ Sa lako cake o Kitone ki vei ira sa tiko ena valelaca ena tokalau kei Nopa kei Jokeba ka valuta na mataivalu, ena vakasama, ni ra sa bula vinaka tiko.

¹² E rau sa dro o Seba kei Salamuna, ka sa cici muri rau o Kitone; sa tauci rau na tui ka

vakadruka vaka ca sara na nodra mataivalu.

13 Sa Iesu mai o Kitione na luvei Joasi ena i valu mai na Delana o Eresi.

14 Sa toboka e dua na cauravou mai vei ira na Sakoca ka sa mani vakatarogi; sa qai vola o koya na veiliutaki mai Sakoca kei ira na qase, e vitusagavulu ka vitu na turaga.

15 Sa qai lako mai o Kitione ki vei ira e Sakoca ka tukuna; "Oqo o Seba kei Salamuna, 'Oi rau oqo o ni a vosa beci au kina ka tukuna, rau sa tiko beka e ligamuni o Seba kei Salamuna me keimami soli madrai kina nomu tamata e ra sa wawale ka oca tu oqo?'"

16 Sa qai tauri ira na qase ni koro kei na kau kecega sa vakavotona. Era sa moku ena kau vakavotona me ra vakavulici kina na kai Sakoca.

17 Sa basuka sobu na koro cecere kei Penueli ka vakamatei ira na tamata mai nakoro.

18 Sa qai vosa vei Seba kei Salamuna ka vaka, "Era sa tamata vakacava o ira o ni a vakamatei ira mai Tepori?" E rau sa sauma mai, "Me vakataki kemuni ga, sa vakakina o ira. O ira vakayadua era sa vaka ga na luve ni tui."

19 Sa vosa kina o Koya, "Era sa taciqu, era sa luvei tinaqu, me vaka sa bula na Kalou, kevaka o ni a vakabulai ira, au na sega ni via vakamatei kemuni."

20 Sa qai tukuna vua na nona ulumatua o Jeca, "Vakamatei rau!" sa sega ni via dreka na nona i seleiwau na cauravou; ni sa rere ni se gone ga o koya.

21 Rau sa vosa mai o Seba kei Salamuna, "Tucake ga mai o iko ka vakamatei keirau; me vaka ni o sa tagane sa vakakina na nomu kaukauwa." Sa tucake o Kitione ka vakamatei Seba kei Salamuna ka taura nai ukuuku sa vesu toka ena domo ni nodrau kameli.

22 Era sa lako mai na Isireli ka tukuna vei Kitione. "Mo liutaki keimami o iko, kei na luvemu, kei na luvena na luvemu; ni o sa sereki keimami mai na ligadra na kai Mitiani."

23 Sa tukuna vei ira o Kitione, "Au na sega ni lewai kemuni se na luvequ me lewai kemuni; o Jiova ga me na lewai kemuni."

24 Sa vosa o Kitione vei ira ka vaka, "Mo ni rogoci au mada, na ka au kerea vei kemuni oqo. Kevaka e rawa ni o ni solia yadua vei au na i taube mai na nomuni toki ni valu." Ni sa tiko vei ira nai taube koula baleta ni ra a kawa i Isimeli.

25 Era sa tukuna kecega, "Sa ka ni marau vei keimami me keimami solia," era sa tevuka nai sulu ka biuta kina na nodra ka ni ukuuku era sa dui kauta vakaukauwa mai.

26 Na bibi ni koula era sa solia e dua na udolu vitu na drau na sikele na koula, nai kuri ni veikavakaukuuku, nai taube, nai sulu lokaloka e rau sa vakasulu kina na tui Mitiani kei nai ukuuku e a vesuki tu ena domo ni kameli.

27 A sa cakava kina e dua na Efoti o Kitione ka vakatikora ena nona koro mai Ofara. Era sa vakaqitora mai kea o ira na Isireli. Sa vaka nai cori vei Kitione kei ira na nona mataqali.

28 Sa vakamalumalumutaki o Mitiani e matadra na luvei Isireli ka sa oti kina vakadua na nodra dokadoka kei na viavialevu. Sa vakacegui na vanua me vasagavulu na yabaki ena gauna i Kitione.

29 O Jerupeali na luvei Joasi, sa lako ka tiko mai nona vale.

30 Sa vitusagavulu vakadodonu na luvei Kitione, ni sa rui levu na watina.

31 O na watina lalai sa tiko mai Sikemi sa vakasucuma vua e dua na gonetagane, na yacana o Apimeleki.

32 O Kitione na luvei Joasi sa mate ni sa qase sara ka sa buluti ena i bulubulu nei Joasi na tamana mai Ofera e Epieseri.

33 Sa qai yaco, ni sa mate o Kitione, era vei qitori tale na luvei Isireli ka bula vata kei Peali, ka vakaturi Peali-Biresi me nodra kalou.

34 Era sa sega ni nanumi Jiova na nodra Kalou o ira na luvei Isireli, na Kalou a vakabulai

ira mai na ligadra na meca ena veiyasana kecega;

³⁵ era sa sega ni vakaraitaka na vinaka ki na vale nei Kitone (Jerupeali) me vaka na vinaka sa cakava o koya vei ira na Isireli.

CHAPTER 9

O Apimeleki na luvei Jerupeali sa lako yani ki Sikemi vei ira na nona momo, ka veitalanoa vata kei ira na wekana mai yasai tinana ka vaka,

² "Mo ni vosa me ra kila na tamata kecega e Sikemi, 'O cei e vinaka vei kemuni, me ra veiliutaki vei kemuni o ira kece na lewe vitusagavulu na luvei Jerupeali oqo, se, me dua ga e liutaki kemuni?' Mo ni kila ni Oi au na nomuni dra dina, na lewemuni kei na suimuni dina."

³ O ira na nona momo, era sa tukuna kecega na veika me baleti Kitone vei ira taucoko na tamata sa gole kece me muri Apimeleki ni ra sa tukuna "Ni o koya e tacida ga."

⁴ Era sa solia vua e vitusagavulu na sikele siliva mai na valenisoro nei Peali Paerici, me ra voli kina na tamata vucesa ka dauvakacaca me ra muri koya.

⁵ Sa lako o koya ki na vale nei tamana e Ofara ka vakamatei ira na tacina, e vitusagavulu na luvei Jerupeali e gone duadua, sa qai vo, baleta ni a vunitaki koya.

⁶ O ira kece na tagane e Sikemi, era sa soqoni vata, o ira kece e Beci- Milo, era sa lako ka buli Apimeleki me tui, ena ruku ni vuni oki ena duru sa tu mai Sikemi.

⁷ Ni ra sa tukuna vei Jocame na vei ka oqo, sa lako o koya ka la'ki tu ena ulunivanua o Kerisimi, sa kaci sara vakadomoilevu ka tukuna vei ira: "Ni vakarorogo vei au oi kemuni e Sikemi, me vakarorogo kina vei kemuni na Kalou!

⁸ "Na vunika sa lako yani me lumuta na tui vei ira, era sa tukuna vua na vuni olive, 'Mo liutaki keimami!'

⁹ Sa tukuna vei ira na vuni olive, 'Me'u sa muduka beka na noqu solia tiko na noqu waiwai, o koya era sa doka kina na Kalou kei ira na tamata, ka lako me vakaqara na veitokoni ni veivunika?'

¹⁰ "Era sa qai tukuna na veivunika vua na vuni lolo, 'Mo lako mai ka liutaki keimami!'

¹¹ Sa qai tukuna vei ira na vuni lolo, 'Me'u sa muduka beka na kequ kamikamica kei na vuaqu vinaka, ka me'u lako ka vaqara na veitokoni ni veivunika?'

¹² "Era sa tukuna na veivunika vua na vaini, 'Lako mai mo mai liutaki keimami!'

¹³ Sa tukuna vei ira na vaini, 'Me'u sa muduka beka na noqu waini vou, o koya sa vakamarautaka na Kalou kei na tamata?'

¹⁴ "Era sa tukuna kecega na veivunika vua na vuni soni, 'Lako mai mo mai liutaki Keimami.'

¹⁵ Sa tukuna na soni vei ira na veivunika, 'Kevaka sa vakaidina ni o ni sa lumuti au me'u nomuni tui, mo ni lako mai ka mai vakaruru ena noqu rurugu; Kevaka sa sega me lako mai na bukawaqa mai na soni ka kania kece na sitari mai Lapanoni!'

¹⁶ "O koya oqo, kevaka o ni sa cakacaka vakaidina ena yalovinaka ena nomuni cakava me tui o Apimeleki, ka o ni sa cakava vakavinaka ki na vuvale ei Jerupeali, ka cakava vua me vaka sa yaga me caka vua O

¹⁷ "Ni o tamaqu sa vala ena vukumuni, solia na nona bula, ka sereki kemuni mai na ligadra na kai Mitiani;

¹⁸ "Ia, o ni sa tubu cake ena siga oqo me coqai tamaqu tale kei na nona vuvale ka vakamatea e vitusagavulu na luvena ena dua na vatu, ka vakaturi Apimeleki na luve ni

nona dauveiqaravi me tui vei ira na tagane e Sikemi baleta ni tacimuni o koya O

19 "Kevaka o ni sa cakacaka vakaidina ka vaka yalovinaka vata kei Jerupeali kei na nona vale ena siga oqo, mo ni qai marautaki Apimeleki, ka me marautaki kemuni talega o koya.

20 "Kevaka sa sega me lako mai na bukawaqa mai vei Apimeleki ka kani ira kece na tagane mai Sikemi kei Beci-milo, ka qai kani Apimeleki talega na bukawaqa mai vei ira na tagane mai Sikemi kei Beci-Milo!"

21 A sa cici yani o Jonacani ka dro sara; a sa lako ki Bia ka tiko mai kina, ni sa rerevaki Apimeleki kei ira na tacina.

22 Sa liutaki Isireli tiko o Apimeleki me tolu na yabaki,

23 Na Kalou sa vakatala e dua na veivakayalocataki ena maliwa kei Apimeleki kei ira na Sikemi; o ira na tagane ni Sikemi era sa cakacaka vata kei Apimeleki,

24 Na cala kece sa caka vei ira na vitusagavulu na luvei Jerupeali me sa vakadodonutaki kei na nodra dra me sa tau vei Apimeleki ga kei ira na tacina o ira sa veivakamatei kei ira kecega mai Sikemi era sa veivuke ena nodra vakamatei.

25 O ira mai Sikemi era sa toka vuni mai na ulunivanua me ra butakoci ira kece era sa lako yani ena sala o ya; oqo, sa tukuni kece vei Apimeleki.

26 O Kali na luvei Epeti sa lako mai kei ira na tacina ki Sikemi; o ira mai Sikemi era sa solia na nodra veivakabauti vei koya.

27 Era sa lako yani ki na veiwere, era sa tomika mai na vaini ka cakava na waini me ra marau kina. Era sa lako ki na vale ni nodra kalou ka kana ka gunu ka rukaki Apimeleki.

28 Sa tukuna o Kali na luvei Epeti, "O cei o Apimeleki, O cei o Sikemi me rawa ni da qaravi koya kina? Sa sega beka ni o koya na luvei Serupeali kei Sepulu na nona dauveivakasala? Mo ni qaravi ira na tamata i Amori ka tama i Sikemi na cava na vuna me da qaravi Apimeleki kina?"

29 "Kevaka ga era sa tiko e ligaqu na tamata oqo! Au na qai kauti Apimeleki tani," Sa tukuna o koya vei Apimeleki, "Mo vakaikuritaka na nomuni sotia ka lako mai!"

30 O Sepulu sa veiliutaki mai na koro levu, ni sa rogoca na vosa nei Kali na luvei Epeti, sa tubu sara na nona cudru.

31 Sa vakauta vuni nai tukutuku vei Apimeleki, "Mo kila, o Kali na luvei Epeti kei ira na tacina era sa lako mai ki Sikemi, eke era sa taura vakaukauwa na koro mai vei kemuni.

32 "Oqo mo qai tucake ni sa bogi, o iko kei ira era sa tiko vata kei iko ka la'ki wawa tiko mai na veiwere.

33 "Ena qai yaco ni sa cabe cake na matanisiga, mo ni na duri cake vakatotolo ka toso yani ki na koro, me yacova ni sa lako mai na tamata sa tiko vata kei koya, me ra lako mai vei kemuni, mo ni qai vakayacora vei ira na veika o ni sa vinakati, ni sa dua na kena gauna vinaka."

34 O Apimeleki kei ira kece sa tiko vata kei koya, e ra sa duricake ni se bogi ka waraki ira na kai Sikemi ni ra sa wase vaka va tiko.

35 Ni sa lako yani o Kali na luvei Epeti ka laki tucake tu e nai curucuru ni matamata ni koro. O Apimeleki kei ira sa tiko vata kei koya nira wawa tiko, era sa tucake mai.

36 Ni sa raici ira na tamata o Kali, sa qai vosa vei Sepulu, "Raica era sa lako sobu mai na tamata mai na ulunivanua," ia, o Sepulu sa tukuna vua, "O na raica tikoga nai yaloyalo ni ulunivanua me vaka ga na tamata."

37 Sa vosa tale o Kali ka vaka, "Raica na tamata era sa lako vaka dodonu tiko mai oqori, kei na dua tale nai lawalawa sa lako tiko mai na Vunioki Vakalou."

38 Sa tukuna vua o Sepulu, "E vei sara mada na gusumu o a tukuna kina, o cei o Apimeleki, e dodonu kina meda qaravi koya? O ira beka oqo na tamata eda a beci ira? Mo

lako yani kevaka o sa vinakata mo valuti ira oqo."

³⁹ Sa lako yani o Kali kei ira e Sikemi, ka vala kei Apimeleki.

⁴⁰ Sa cemuri koya o Apimeleki, ka sa dro yani, era sa bale eso ka mavoa, ena matamata sara mada ga ni koro.

⁴¹ Sa tiko e Aruma o Apimeleki, o Sepulu sa cemuri Kali kei ira na tacina me ra kua tale ni tiko e Sikemi.

⁴² Sa qai yaco ena siga ka tarava ni ra sa lako mai kina buca ena were, era sa tukuna vei Apimeleki.

⁴³ Sa qai tauri ira na nona o Apimeleki ka wasei ira vakatolu nai lawalawa ka la'ki wawa tiko ena buca. Ka raica ni ra sa lako tiko mai na tamata mai na koro; sa tucake ka valuti ira.

⁴⁴ O Apimeleki kei ira sa tiko vata kei koya, era sa cici vakatotolo ka laki tu ena matamata ni koro; era sa cici yani vakatotolo e rua tale nai lawalawa ki na veiwere ka vakamatei ira sa tiko kina.

⁴⁵ O Apimeleki sa valuta na koro ena siga taucoko, sa taura na koro ka vakamatei ira kece na tamata era sa tiko kina. Sa vakarusa sara na koro ka viritaka ki na na masima.

⁴⁶ Ni sa rogoca kece na tagane ena vale cecere kei Sikemi na ka oqo, era sa curu yani ki nai drodro ni vale ni soro ni kalou o Berici.

⁴⁷ Sa qai tukuni vei Apimeleki na vanua era sa tiko kece kina na tagane era a tiko mai na vale cecere kei Sikemi.

⁴⁸ Sa lako cake kina ulunivanua o Salimoni, o koya kei ira kece sa tiko vata kei koya o Apimeleki sa taura e dua na i matau ena ligana ka taya sobu e dua na taba ni kau ka taura cake ka vakataqara e domona; sa qai tukuna vei ira na tamata era sa tiko vata kei koya, "Na veika o ni sa raiaca ena noqu cakava, mo ni vakatotolo sara, mo ni cakava me vaka au sa cakava."

⁴⁹ Era sa muria vakayadua na tamata na veika sa cakava o Apimeleki, era sa biuta ki nai drodro ni valu ka ra sa vakama nai drodro me yacova ni ra sa mate kece na tamata ena bai ni koro kaukauwa mai Sikemi, era sa lewe dua na udolu kece, na tagane kei na yalewa.

⁵⁰ Sa qai lako ki Tibesi o Apimeleki ka valuti Tibesi ka taura.

⁵¹ Ia sa dua na bai ni koro kaukauwa, o ira kece na tagane kei na yalewa"o ira kece na tamata ena koro"era sa dro ka sogoti ira kecega kina; ka ra lako sara ki na tikina e cake.

⁵² Sa toso voleka mai kina o Apimeleki me valuta; sa toso voleka mai kina katuba ka me vakama.

⁵³ Sa dua na marama sa viritaka sobu mai e dua na vatu levu ni qaqi sila ka lutuka donu na ului Apimeleki, ka voroka na nona qavokavoka.

⁵⁴ Sa kaciva mai vakatotolo na nona daucola yaragi, "Mo vakamatei au vakatotolo de ra qai talanoataka ni vakamatei au, 'E dua na marama sa vakamatei koya.'" Sa qai suaki koya na nona cauravou, ka sa mate yani.

⁵⁵ Ia, ni ra sa raica na luvei Isireli ni sa mate o Apimeleki, era sa dui lesu tale na tamata yadua kina nona i tikotiko.

⁵⁶ Sa qai sauma na ca nei Apimeleki na Kalou, me vaka e a vakayacora vei tamana, ena nona a vakamatei ira na vitusagavulu na tacina.

⁵⁷ Na ka ca kece era sa cakava na tamata nai Sikemi, sa qai sauma lesu na Kalou ki na uludra, ka sa lakovi ira mai kina na ruru ca nei Jocame na luvei Jerupeali.

CHAPTER 10

Ni sa oti o Apimeleki, sa tucake tale mai e dua me vakabulai Isireli, na yacana o Tola na luvei Pua, na luvei Do, mai vei Isakari; ka sa tiko mai Samiri ena veiulunivanua e Ifereimi.

² Sa vakatulewa e Isireli me ruasagavulu ka tolu na yabaki; sa qai mate ka sa buluti mai Samiri.

³ Sa qai tubu cake tale mai o Jairi, na kai Kiliati, sa vakatulewa e Isireli me ruasagavulu ka rua na yabaki.

⁴ Sa tolusagavulu na luvena, era sa vodoka tiko e tolusagavulu na asa; sa tiko talega, vei ira e tolusagavulu na veikoro lalai, ka yacana o "Avoti- Jairi" me yacova na siga oqo, ka ra sa tiko mai na vanua o Kiliati.

⁵ Sa mate o Jairi, ka sa buluti mai Kamoni.

⁶ Era sa caka ca tale na Isireli ena mata i Jiova, ka qaravi Peali kei Asitoroci na nodra kalou mai Asiria kei na kalou ni Saitoni, na kalou ni Moapi, na nodra kalou na tamata mai Amoni, kei na nodra kalou na Filisitia, era sa besetaki Jiova ka sega ni via qaravi Koya.

⁷ Sa katakata sara na cudru i Jiova vei ira na Isireli, ka sa volitaki ira ki na ligadra na Filisitia kei na ligadra talega na Amoni.

⁸ Mai na gauna o ya era sa vakacacani ka vakararawataki na Isireli me tinikawalu na yabaki O o ira kece na luvei Isireli ena tai kadua ni Joritani ena nodra vanua na Amoraiti mai Kiliati.

⁹ Era sa takoso talega na Amoni mai na Joritani me vaka kei Juta kei Penijamini talega kei na vuvale talega nei Ifereimi. Era sa vakaleqai vakaca sara na Isireli.

¹⁰ Era sa tagi na luvei Isireli vei Jiova ka vaka: "Keimami sai valavala ca vei Kemuni, ni keimami biuti Jiova na neimami Kalou ka qaravi Peali!"

¹¹ Sa tukuna kina vakaoqo o Jiova vei ira na luvei Isireli, "Sa sega beka ni'u a sereki kemuni mai vei ira na kai Ijipita kei ira na Amoraiti, mai vei ira na Amoni kei ira talega na Filisitia?"

¹² "O ira talega na Saitoni, Amalekaiti, na Maonaiti, o ira sa dauvakayalolailaitaki kemuni; o ni a qai tagi mai vei Au, Au sa qai vakabulai kemuni mai na ligadra.

¹³ "Ia o ni sa vuki tani ga, ka qarava ga na kalou tani. O koya oqo Au na sega ni sereki kemuni tale.

¹⁴ "Mo ni qai lako ka tagi vei ira na kalou o ni sa digitaka; laivi ira me ra na vakabulai kemuni ena veikadredre o ni sa sotava tiko."

¹⁵ Era sa tukuna na luvei Isireli vei Jiova, "Keimami sai valavala ca! Mo ni cakava vei keimami na veika o ni nanuma ni vinaka vei Kemuni; mo ni vakabulai keimami oqo, keimami sa kerea."

¹⁶ Era sa biuta tani na kalou tani mai vei ira ka qaravi Jiova. Na yalona sa sega ni rawa ni vosota na nodra rarawa na Isireli.

¹⁷ O ira na Amoni era sa soqoni vata mai vakai tikotiko e Kiliari. Era sa vakasoqoni vata talega na luvei Isireli ka mai tiko e Misipa.

¹⁸ O ira na tamata, na nodra i liuliu e Kiliati; era sa veivosaki, vakai ira, "O cei na tamata e rawa ni tekivuna na vala vata kei ira na Amoni? O koya oqo ena i liuliu vei ira na vakaitikotiko e Kiliati."

CHAPTER 11

O Jefica sa tamata qaga ni valu, ia sa luve ni yalewa dautagane; o Kiliati sa maroroi Jefica.

² Na wati Kiliati sa vakasucumi ira na luvena tagane; ni ra sa qase cake mai era sa vakasavi Jefica tani ka tukuna vua, "Ena sega na nomu i votavota ena vale nei tamada, ni o sa luvena tale e dua na yalewa."

³ Sa lako tani o Jefica ka la'ki tiko ena vanua o Tobi; o Jefica sa tiko vata kei ira eso na tamata dauvakasausa, ka ra sa dau lako vata ena vakasasa.

⁴ Sa qai yaco, ni ra sa lako mai na Amoni me veivala kei ira na Isireli.

⁵ O ira na qase ni Iliati era sa lako me kauti Jefica mai na vanua o Tobi.

⁶ Era sa tukuna vei Jefica, "Mo lako mai ka mo mai neimami liuliu vakaivalu, me da valuti ira kina na kai Amoni."

⁷ Sa tarogi ira na qase o Jefica, "O ni sa sega beka ni cati au, ka cemuri au tani mai na vale nei tamaqu? Ena cava o ni sa lakovi au mai kina ogo ni sa tarai kemuni na leqa?"

⁸ Era sa tukuna vei Jefica na qase ni Kiliati, "Oqori sara ga na vuna keimami sa lakovi iko mai kina ogo, mo lako vata mai kei keimami ka vala kei ira na Amoni, ka mo sa mai liuliu vei keimami kece sa tiko e Kiliati."

⁹ Sa vosa o Jefica vei ira na qase ni Kiliati ka vaka: "Kevaka o ni sa kauti au ogo me vala kei ira na Amoni, ka sa soli ira o Jiova kina ligaqu, au na liutaki kemuni beka?"

¹⁰ O ira na qase ni Kiliati era sa tukuna vei Jefica, "O Jiova sai vakadinadina ena keda maliwa, kevaka sa sega ni caka me vaka na nomu vosa."

¹¹ Sa lako vata kei ira na qase ni Kiliati o Jefica, ka ra sa cakava na tamata me nodra i liuliu ka sai liuliu talega vakaivalu; ka sa vosataka kece na nona vosa ena mata i Jiova mai Misipa.

¹² Sa vakauta o Jefica eso nai talai ki vua na tui Amoni ka me la'ki tukuna, "Na cava o sa cati au kina, mo via lako mai kina mo valuti au ena noqu vanua?"

¹³ Sa sauma lesu na tui Amoni vei ira nai talai nei Jefica, "Baleta ni o ira na Isireli era sa mai kovea na noqu vanua ena nodra lako tani mai Ijipita, mai Amoni ka vakayawa sara ki Japoki kei na Joritani talega, o koya ogo me soli lesu tale na vanua ogo vakavinaka."

¹⁴ Sa vakauta lesu tale nai tukutuku o Jefica ki vei ira na tamata kei na tui Amoni talega,

¹⁵ Ka tukuna vua, "Sa tukuna vakaoqo o Jefica: 'Sa sega ni kauta tani o Isireli na vanua e Moapi se o Amoni talega;

¹⁶ 'O Isireli, ni sa lako tani mai Ijipita, era sa lako curuma mai na vanua liwa, mai na waitui damudamu me yaco mai ki Ketesi.

¹⁷ 'Sa qai vakau nai tukutuku vei tui Itomi ka vaka: "Me keimami lakova curuma mada na nomu vanua." Sa sega ga ni vakatara o tui Itomi, sa vakakina vei tui Moapi, o ira na Isireli era sa tiko ga mai Ketesi.

¹⁸ 'Era sa lako curuma tikoga na vanua liwa, era sa vakatikitikitaki Itomi kei na vanua o Moapi, era sa lakova mai na tokalau nivanua o Moapi ka ra sa mai vakaitikotiko ena yasai Amoni ka dua, Era sa sega ga ni curuma yani nai yalayala kei Moapi, o Anoni sai yalayala kei Moapi.

¹⁹ 'O Isireli sa vakau i tukutuku vei Sioni na tui Amoraiti ka tui Esiboni; sa tukuna vua o Isireli, "Me keimami lako sivia yani na nomuni vanua kina neimami vanua."

²⁰ 'O Sioni sa sega ni vakabauti ira na Isireli, me ra curuma yani na nodra vanua, Sa vakasoqoni ira vata na nona o tui Saioni ka mai tiko e Jaesa ka vala kei Isireli.

²¹ 'O Jiova na nodra Kalou na Isireli sa soli Sioni kei ira kece na nona tamata kina ligai Isireli ka ra sa vakadrukai. Era sa taura kece na vanua mai vei ira na Amoraiti, o ira era

tiko ena vanua o ya.

22 'Era sa taura kece na nodra i yalayala na Amoraiti, mai Anoni ki Japoki, mai na vanua liwa ni Joritani talega.

23 'Oqo, na Kalou o Jiova ni Isireli sa vakawaletaki ira na Amoraiti e matadra na Isireli na nona tamata; e dodonu li me ra taukena?

24 'O ni na sega beka ni taukena na ka sa solia veikemuni o Kimosi na nomuni kalou mo ni taukena? Ia, oqo na veika sa solia veikemuni o Jiova na neimami Kalou, keimami na taukena.

25 'Oqo talega, koni sa vinaka cake beka vei Pelaki na luvei Sipori na tui Moapi? E a sega beka ni via veiqati kei Isireli? E a vala beka kei ira?

26 'Ni sa tiko o Isireli mai Esiboni kei na kena veikoro lalai; mai Aroeri kei na kena veikoro lalai kei na veikoro lelevu ena batini uciwai mai Anoni, me tolunadrau na yabaki, ena cava o sa sega kina ni taura ena gauna o ya?

27 'O koya qo au sa sega kina ni cala vei iko, o iko ga me sa cala ni mai via valuti au, o Jiova ga me sa vakatulewa ena siga oqo ena kedra maliwa na luvei Isireli kei ira na kai Anoni."

28 O koya na tui ni tamata mai Anoni sa sega ni via rogoca na vosa sa tala vua o Jefica. Na Nona Yalayala Kei Na Nona Qaqa O Jefica

29 Sa qai lako mai na Yaloi Jiova vei Jefica, ka sa lako sara yani o Jefica e lomai Kiliati kei Manasa, ka sa lako yani e lomai Misipa e Kiliati, ka sa toso sara yani ki vei ira na Amoni.

30 Sa cakava o Jefica e dua na yalayala vei Jiova, ka tukuna, "Kevaka o ni sa soli ira na Amoni kina ligaqu,

31 "Na ka ga e curu mai na noqu katuba me mai tavaki au, ni'u sa lesu mai ena vakacegu mai vei ira na Amoni, ena nei Jiova dina ga, ka au na vakacabora me i soro kama."

32 Sa lako yani o Jefica vei ira na Amoni me valuti ira, o Jiova sa soli ira na Amoni kina ligana.

33 A sa vakadrukai ira mai Aroeri me yaco sara yani ki Minici, O e ruasagavulu na koro lelevu O ki Epeli Karamimi, e dua na kaba vakaivalu levu. Era sa vakamalumalumutaki na Amoni ena matadra na Isireli.

34 Ni sa yaco mai ki nona vale o Jefica e Misipa, sa cici mai katuba na luvena yalewa me tavaki koya ena tibereli e ligana ka meke mai ena mamarau; o koya duadua ga na gone ni vale, sa sega tale ni dua na tacina, yalewa se tagane.

35 Ena gauna sa raici koya kina o Jefica sa dresulaka na nona i sulu ka tukuna, "Noqu goneyalewa!, O sa vakayalolailaitaki au!, o sa dua tale sa vakaleqai au! Ni'u sa vosa oti vei Jiova, ka'u sa sega tale ni rawa ni vakasuka na noqu vosa."

36 Sa vosa mai o koya vei tamana, "I tamaqu, kevaka o sa vosa oti vei Jiova, mo cakava vei au, me vaka o sa vosa kina mai na gusumu, ni o Jiova sa vala ena vukumu me baleti ira na kemu meca, na Amoni."

37 Sa qai tukuna vei tamana, "Me yaco mada ga vei au na veika oqo, ia mo solia walega me rua na vula me'u lako mada ki na veiulunivanua me'u laki tagiyaso taka na noqu goneyalewa dina, oi au kei ira na noqui caba."

38 Sa tukuna o tamana, "Mo lako ga." Sa qai talai me rua na vula na nona lako vata kei ira na nona i caba ka tagicaka na nona sega cala ena veiulunivanua.

39 Sa qai yaco ni sa oti na vula rua, sa qai lesu, mai vei tamana, ka sa vakayacora o tamana me vaka na nona vosa ni yalayala. Sa sega ni kila e dua na tagane o koya. Sa qai

yaco me dua nai tovo kai vakarau e Isireli

⁴⁰ Me ra dau lako me va na siga na goneyalewa ni Isireli, ena veiyabaki me tagicaka na luvei Jefica oqo, na kai Kiliati.

CHAPTER 12

O ira na Ifereimi era sa soqoni vata ka takoso yani me donui Safoni ka tukuna vei Jefica, "Ena cava o sa takoso mai kina ka valuti ira na Amoni ka sega mada ga ni kacivi keimami me lako vata kei iko? Keimami na vakama sobu na nomu vale vei iko ena yameyame!"

² Sa tukuna vei ira o Jefica, "O ira na noqu tamata kei au, keimami sa sasaga dina vakadredre me valuti ira na Amoni, keimami sa kacivi kemuni, o ni sa sega ni sereki keimami mai na ligadra.

³ "Ni'u sa raica ni kemuni sa sega ni rawa ni kauta mai na veisereki vei au, au sa vakararavi ga ki na ligaqu ka takoso ki vei ira na Amoni, o Jiova ga sa soli ira kina ligaqu. Ena cava o ni lako cake mai kina oqo ka via valuti au ena siga oqo?"

⁴ Sa soqoni ira vata na tamata e Kiliati o Jefica me vala kei Ifereimi. Era sa vakadrukai ira na Ifereimi na Kiliati baleta ni ra sa tukuna tiko, "Oi kemudou na kai Kiliati, sai vakaraitaki ga kei Ifereimi ena kedra maliwa na Ifereimi, ena kedra maliwa talega na Manasa."

⁵ O ira na kai Kiliati era sa taura nai tatakoso ena Joritani ni bera ni ra yaco mai na Ifereimi, Kevaka sa dro bula e dua na Ifereimi ka mai tukuna, "Me'u takoso mada," me na qai tukuna vua e dua na Kiliati; "O sa lako beka mai vei ira na Ifereimi,?" kevaka sa tukuna mai, "E sega."

⁶ Me ra qai tukuna vua, "Mo tukuna mada 'Shibo Leca!'" ka me sauma mai vaka oqo "Sibo Leca", ni sa vakaoqo na kenai cavucavuti vei ira na Ifereimi. Kevaka sa vaka o ya me na qai kau o koya ki nai tatakoso ka vakamatei koya kina. Era sa bale mate mai kea e vasagavulu ka rua na udolu na Ifereimi.

⁷ Sa vakatulewa e Isireli o Jefica me ono na yabaki. Sa qai mate o Jefica na Kiliati ka sa buluti ena dua na koro levu e Kiliati.

⁸ Sa taravi koya o Ipihani mai Peceliema sa vakatulewa e Isireli.

⁹ Sa tolusagavulu na luvena tagane,ka sa soli ira yani na tolusagavulu na luvena yalewa me ra vakawatitaki, ka kauti ira mai e tolusagavulu na goneyalewa me vakawati kei ira na luvena tagane. Sa vakatulewa e Isireli me vitu na yabaki.

¹⁰ Sa mate o Ipihani ka sa buluti mai Peceliema.

¹¹ Sa taravi koya mai o Eloni mai vei ira na Sevuloni. Ka sa vakatulewa e Isireli me tini na yabaki.

¹² Sa mate o Eloni na luvei Sevuloni, ka sa buluti mai Aijaloni, ena vanua o Sevuloni.

¹³ Sa taravi koya mai o Apitoni na luvei Ileli na Piraconi, sa vakatulewa e Isireli.

¹⁴ Sa vasagavulu na luvena tagane ka tolusagavulu na makubuna tagane, ka, ra sa vodo tiko ena vitusagavulu na luve ni asa. Sa lewai Isireli tiko me walu na yabaki.

¹⁵ O Apitoni na luvei Ileli na Piraconi sa mate ka bulu ena dua na koro levu mai Kiliati.

CHAPTER 13

Era sa caka ca na luvei Isireli ena mata i Jiova, ka sa soli ira o Jiova ki na ligadra na kai Filisitia me vasagavulu na yabaki.

² Sa dua na tamata mai Sora, ena mataqali nei Tani, na yacana o Manoa; ka sa yava na

watina ka sa sega ni vakaluvuni.

³ Sa rairai na Agilosu i Jiova vua na yalewa ka tukuna vua, "O sa yava ka sega ni vakaluvuni, ia, o na kunekune.

⁴ "Mo qarauna vinaka mo kua ni gunuva na waini se na veigunu sa vaka kina, ka mo kua talega ni kania na veika dukadukali.

⁵ "Mo kila ni o na kunekune ka vakasucuma e dua na gonetagane. Sa tabu ni na koti na uluna, ni sa Tabu vei Jiova na gone oqo, mai na kete i Tinana; sa na tekivu o koya me sereki ira na Isireli mai na ligadra na Filisitia."

⁶ Sa lako mai na yalewa ka tukuna vua na watina ka vaka "sa lako mai vei au e dua ka sa vaka nai rairai ni agilosu ni Kalou, ka sa serau sara; au sa sega ni tarogi koya se sa lako, mai vei, ka sa sega talega ni tukuna vei au na yacana.

⁷ "Sa tukuna vei au, 'raica o na kunekune ka vakasucuma e dua na gonetagane, oqo mo kua ni gunu waini, se me dua na ka e vaka kina, mo kua talega ni kania e dua na ka e dukadukali, ni sa vakatabui na gone me nei Jiova mai na ketei tinana me yacova na mate.'"

⁸ Sa masu o Manoa vei Jiova ka vaka: "I Jiova na noqu Turaga, me lesu tale mada mai veikeirau na tamata ni Kalou o ni a tala mai, me mai vakavulici keirau ena veika me caka vua na gone sa na vakarau sucu."

⁹ Sa vakarorogo na Kalou ki na domo i Manoa ka sa lako tale mai vua na yalewa na Agilosu ni Kalou ena nona sa dabe tiko ena were; sa sega ni tiko vata kei koya o Manoa na watina.

¹⁰ Sa cici vakatotolo na yalewa me tukuna vei watina, ka vaka: "raica sa dua na tamata sa rairai vei au, oqo, o koya sa rairai vei au ena siga o ya!"

¹¹ Sa tucake o Manoa ka muri watina, ni sa yaco vua na tamata, sa tarogi koya, "sai iko beka na tamata ka vosa vua na yalewa?" sa sauma o Koya, lo, "Oi Au."

¹² Sa vosa o Manoa ka vaka: "me sa yaco na Nomu vosa! na cava me sai vakarau ni nona bula kei na nona cakacaka talega?"

¹³ Sa vosa vei Manoa na Agilosu i Jiova ka vaka: "me sa qarauna na yalewa na veika kece Au sa tukuna vua.

¹⁴ "Me kua ni kania e dua na ka sa lako mai na vaini, se gunuva na waini se na veigunu vata tukuna, se kania e dua na ka sa dukadukali. Na veika kece Au sa tukuna vua me qarauna vinaka."

¹⁵ Sa vosa mai o Manoa vua na Agilosu i Jiova ka vaka: "au vakamamasu Mo ni wawa mada, me keitou vakarautaka mada dua na me vei kemuni."

¹⁶ Sa vosa na Agilosu ni Kalou vei Manoa, "e dina ni o na vesuki Au tiko, Au na sega ga ni kania na ka o na vakarautaka, kevaka ga o na vakarautaka e dua nai soro kama, mo vakacabora ga vei Jiova."(Ni sa sega ni kila o Manoa ni sa Agilosu i Jiova.) "

¹⁷ Sa taro yani o Manoa vua na Agilosu i Jiova, "O cei na Yacamuni, baleta ni sa yaco na Nomuni vosa, me keirau mai vakarokoroko vei Kemuni?"

¹⁸ "Ena cava o sa taroga kina na Yacaqu, baleta ni sa rui vinaka?" sa sauma lesu mai na Agilosu i Jiova?"

¹⁹ Sa taura o Manoa na luve ni me kei nai soro sila, ka vakacabora ena dela ni vatu vei Jiova, sa cakava na Agilosu na veika e vakaqoroqoro ni rau sa rai tu o Manoa kei watina -

²⁰ ni sa lako cake ki lomalagi na yameyame mai nai cabocabo ni soro - Sa qai yaco ni sa lako cake na Agilosu i Jiova ena yameyame mai nai cabocabo ni soro! Ni rau sa raica o Manoa kei watina, e rau sa cuva ki na qele.

²¹ Ni sa lako yani na Agilosu i Jiova ka sa sega ni kune tale, sa qai kila o Manoa kei watina ni sai Koya ga oqo na Agilosu i Jiova.

²² Sa tukuna o Manoa vei watina, "daru na mate vakaidina, ni daru sa raica na Kalou!"

²³ Sa tukuna vua o watina, "kevaka sa vinakata o Jiova me daru mate, ena sega ni vinakata na nodaru i soro daru sa vakama vua ena ligadaru, ena sega talega ni vakaraitaka vei kedaru na veika kece oqo, se na sega talega ni via tukuna na ka kece oqo ena gauna oqo."

²⁴ Sa vakasucuma e dua na gone na yalewa ka vakayacana o Samisoni; sa tubu cake na gone ka sa vakalouvinakataki koya o Jiova.

²⁵ Sa tekivu me vakayavalati Samisoni na yalo i Jiova e Mane e Tani, ena kedrau veimama o Sora kei Esetaolo.

CHAPTER 14

Sa lako sobu o Samisoni ki Timinaca ka kunea e dua na yalewa mai kea, na luve ni kai Filisitia.

² Sa lako cake o koya sa tukuna vei rau na nona i tubutubu ka vaka: "Au sa raica e dua na yalewa mai Timinaca ka luve ni kai Filisitia, mo drau qai kauta mai vei au me watiqu."

³ Rau sa tukuna vua na nona i tubutubu, "Sa sega beka na yalewa vei ira na yalewa ni kai nomu, mo lako kina ka kauta mai e dua na yalewa ka luve ni Filisitia?" Sa sauma o Samisoni vei tamana, "Kauta mai na yalewa oqo, ni sa vakacegui au vinaka o koya."

⁴ E rau sa sega ni kila na nona i tubutubu ni sa mai vei Jiova na veika oqo O ni sa vakasaqara tiko na sala me samuta ira kina na Filisitia, ni gauna o ya era sa lewai ira tu na Isireli o ira na Filisitia.

⁵ Sa lako sobu ki Timinaca o Samisoni kei rau na nona i tubutubu, ka yaco yani ki na were ni vaini mai Timinaca. Sa kidacala ni sa cicivi koya mai e dua na laione ka sa tagi ni via vala mai.

⁶ Sa curumi Samisoni vakaukauwa na Yalo i Jiova, ka sa basuraka na laione o koya me vaka e dua na laione sa basuraka e dua na me gone sara, sa sega mada ga ni dua na ka me tu e ligana. Sa sega ni tukuna vei rau na nona i tubutubu na veika sa cakava oqo.

⁷ Sa lako sobu ka veivosaki kei na yalewa; sa vakacegui Samisoni vinaka na yalewa oqo.

⁸ Ni sa oti e vica na gauna, ni sa lesu mai o Samisoni, me mai kauta na yalewa, sa vuki me raica mada na yago ni laione sa mate oti. Sa raica na o ni ni ra sa veivukayaki tu kina ka sa sinai tale tu ga ena oni na vuca ni laione.

⁹ Sa kelia sobu kina na ligana ka kania ni sa lako tiko ena sala. Ni sa lako mai vei tamana kei tinana, sa solia talega vei rau me rau kana kina, ka rau sa kana sara. Sa sega ni tukuna vei rau ni deni o ni o ya e kau mai na yago ni laione sa mate tu.

¹⁰ Sa lako sobu ki vua na yalewa o tamana, o Samisoni sa cakava na magiti levu me ra kana kina, ni sa dau kena i vakarau vei ira oqori.

¹¹ Sa qai vaka oqo, ni ra sa raici koya, era sa kauta tale mai e tolusagavulu na nona i tokani me tiko vata kei koya.

¹² Sa tukuna vei ira o Samisoni, "Me'u solia mada vei kemuni e dua na "kilakila mada. Kevaka sa donu na kena i sau ena vitu na siga eda kana magiti vata tiko kina, Au na solia yani veikemuni e tolusagavulu nai sulu lineni kei na tolusagavulu nai sulu ni veisau.

¹³ "Kevaka sa sega ni dua e sauma vei au na kilakila mada oqo, me qai solia vei au, na vei ka au sa yalayala kina me'u solia yani." Era sa tukuna kece, "Solia mai na kilakila mada oqori."

¹⁴ Sa qai tukuna vei ira "Sa lako mai vua na daukana e dua na ka me laukana, sa lako mai vua na kaukauwa e dua na ka kamikamica." Me yacova e tolu na siga era se sega ga ni vakamacalataka rawa nai ba oqo.

¹⁵ Ena i ka vitu ni siga, era sa lako mai vei wati Samisoni ka tukuna vua, "Mo bacani watimu mada, me tukuna vei keimami na kilakila mada, oqo. Kevaka e sega, Keimami na vakamai iko kei na vale nei tamamu. Drau sa sureti keimami mo drau mai taura tale na veika sa neimami? E sega beka ni o ya?"

¹⁶ Sa tagi vei Samisoni o watina ka vaka: "O sa cati au! O sa sega ni lomani au! O sa cakava na kilakila mada oqo vei ira na luve ni kai noqu, ia, o sa sega mada ga ni vakamacalataka vei au." Raica, sa vosa vei watina o Samisoni, "Au sa sega ni vakaraitaka oqo vei tamaqu kei tinaqu; me'u qai vakamacala li vei iko?"

¹⁷ Sa tagici Samisoni tiko me vitu na siga me yacova ni sa oti na kana magiti. Ni sa yacova nai ka vitu ni siga, sa qai vakamacala vei watina " baleta ni sa rui dauvakasosataki koya. Sa qai vakamacalataka na kilakila mada oqo vei ira na tamata o wati Samisoni.

¹⁸ Era sa qai vakamacala vua na tamata mai na koro ena i kavitu ni siga ni se bera ni dromu na matanisiga. "Na cava e kamikamica cake mai na oni? Na cava e kaukauwa cake mai na laione?" Sa qai tukuna vei ira: "Kevaka dou a sega ni siviya ena noqu pea bulumakau, ke dou a sega ni kila na noqu kilakila mada!"

¹⁹ Sa qai lako mai vakaukauwa na Yalo i Jiova vei Samisoni ka sa lako sobu ki Esikeloni ka vakamatea e tolusagavulu na kena tamata, taura na nodra i sulu ka solia vei ira sa tukuna mai na kilakila mada. Sa qai cudru vakalevu o koya, ka sa lesu tale ki na vale i tamana.

²⁰ Sa qai soli na wati Samisoni vei ira na nona i tokani, vei koya na nona i tokani voleka duadua.

CHAPTER 15

Ni sa qai yaco mai na gauna ni tatamusuki, sa veisiko yani o Samisoni, me sikovi watina, ena dua na me gone. Sa tukuna, "Me'u lako mada yani vei watiqu, ki na nona rumu sara." Sa sega ni vakatara o tamana me curu ki na rumu nei watina.

² Sa tukuna vua o tamai watina, "Au nanuma ga ni o sa besetaki koya; oqori na vuna au sa soli koya kina vua na nomu i tokani. E sega beka ni vinaka cake vei koya na tacina e gone vua?; au kerea mo tauri koya, ka gone oqo."

³ Sa qai tukuna vei ira o Samisoni, "Oqo sara ga, au sa na sega ni cala kina ena vukudra na Filisitia, kevaka au sa na samuti ira!"

⁴ Sa qai lako o Samisoni ka toboka e tolu na drau na fokise, vesuka yarua na buidra, ka vakama na buidra.

⁵ Era sa qai veiciciyaki na fokise, ki na veivanua kecega ni sa kama tu na buidra. Era sa kama yani na veisila bula kei na sila sa musu oti; na vei vaine kei na olive talega.

⁶ Era sa taroga na Filisitia na veika oqo, era sa tukuna kece, "O Samisoni ga na vugoi Timinite, baleta ni sa taura na watina ka solia vua na nona i tokani me watina." Era sa lako mai na Filisitia ka vakamai yalewa kei tamana o Timinite ena bukawaqa.

⁷ Sa vosa vei ira o Samisoni, "Ni o ni sa cakava na veika oqo, au na sauma dina vei kemuni, ni sa oti, au na qai cegu."

⁸ Sa qai vakamatei ira ena dua na veivakamatei levu; sa qai lako sobu ka la'ki vakaitikotiko ena veiqara vatu e Itama.

⁹ Era sa lako cake na Filisitia ka ra laki toka vakawawa e Juta, ka ra sa tuvani ira me

valuti Lei.

¹⁰ Era sa vosa na Juta ka vaka: "Ena cava o ni sa lako mai kina me valuti keimami?" Era sa sauma mai; "Keimami sa lako tiko mai oqo, me mai vesu o Samisoni, me keimami cakava vua me vaka sa cakava vei keimami."

¹¹ Era sa lako sobu mai e tolu na udolu na Juta ki Itama ena bari ni veivatu ka tukuna vei Samisoni, "O sa sega beka ni kila ni ra sa lewai keda o ira na Filisitia?" Na cava oqo o sa kitaka vei keda?" sa qai tukuna vei ira. "Me vaka ga na veika era sa kitaka vei au, au sa kitaka tiko oqo vei ira."

¹² Era sa tukuna vua, "Keimami sa lako tiko mai oqo me vesuki iko ka soli iko ki na ligadra na Filisitia." Sa qai tukuna vei ira o koya, "Mo ni yalataka oqo, ni o ni na sega ni vakamatei au."

¹³ Era sa sauma lesu vua ka vaka: "E sega sara, keimami na vesuki iko ga ka soli iko yani kina ligadra, keimai na sega ni vakamatei iko." Era sa vesuki koya ena rua na dali vovou, ka kauti koya mai ki na bari ni vatu.

¹⁴ Ni sa yaco mai ki Lei, e ra sa kaikaila mai vei koya na Filisitia. Sa qai lako mai vua na Yaloi Jiova, ka lako mai vakaukauwa sara. Ka sa malumu sobu mai nai vesu e ligana me vaka sa kama waicala yani na drega, ka sa tasere sara nai vesu e ligana.

¹⁵ Sa kunea sa ra e dua na sui galegale ni asa, sa taura sara e dua e ligana ka vakamatea kina e dua na udolu na tamata.

¹⁶ Sa tukuna o Samisoni: "Ena sui ni galegale ni asa, era sa veibinibini tu, ena sui ni galegale ni asa, au sa vakamatea kina e dua na udolu na tamata!"

¹⁷ Ni sa oti na nona vosa, sa viritaka laivi na sui ni galegale ni asa mai ligana ka vakatoka na yaca ni vanua o ya o Ramaci-Lei.

¹⁸ Sa qai karamaca vakalevu: ka kaci yani vei Jiova ka vaka: "O ni sa cakava na veisereki levu ena ligana na Nomuni tamata, ia oqo me'u na mate beka ena via gunu, kei na ligadra talega na sega cili oqo?"

¹⁹ Sa vida rua na vatu mai Lei na Kalou ka sa lako mai kina na wai, ka sa gunu kina o Samisoni, ka sa bula tale mai na yalona. Sa vakayacani na vanua o ya me Eniakori mai Lei me yacova na siga oqo.

²⁰ Sa vakatulewa e Isireli o Samisoni me ruasagavulu na yabaki, ena nodra gauna na Filisitia.

CHAPTER 16

Sa lako o Samisoni ki Qasa ka raica e dua na yalewa ni gaunisala ka rau sa tiko vata sara.

² Ni sa rogovaki yani e Qasa, "Sa yaco mai o Samisoni!" era sa vakavolivolita na vanua ka toka vuni ena bogi taucoko ka wawa tiko ena matamata ni koro. Era sa tiko vakanomodi ka tukuna tiko, "Ni sa kida mai na rarama ni mataka, meda na vakamatei koya."

³ Sa toka malua o Samisoni me yacova na bogi levu tutu, saqai taura na katuba ni matamata ni koro kei na kena duru ruarua ka basuka, ka colata e domona, ka colata ki na ulunivanua donui Epironi.

⁴ Sa oti oqo, sa tekivu me lako na nona dodomo ki vua e dua na goneyalewa ena Buca mai Soreki, ka yacana o Tilaila.

⁵ Era sa lako mai vua na veiliutaki e Filisitia ka tukuna vua, "Temaki koya mo kila rawa na vu ni nona kaukauwa kei na kena sala kece me vakamalumalumutaki kina, me rawa ni da

vesuki koya ka vakararawataki koya; keimami na solia vakayadua vei iko e tinikadua na drau na tiki ni siliva."

⁶ O Tilaila sa vakamasuti Samisoni, "Mo tukuna mada vei au se sa tiko e vei na vu ni nona kaukauwa, kei na ka mo vesuki kina mo kune rarawa."

⁷ Sa tukuna vua o Samisoni, "Kevaka era sa vesuki au ena vitu na wa ni dakai titi e se bera ni vaka mamacataki, oqori au na malumalumu kina ka vaka ga e dua tale na tamata."

⁸ Era sa kauta mai vua o ira na veiliutaki e vitu na wa era se bera ni mamaca, ka sa vesu kina o Samisoni.

⁹ Era sa tiko talega e kea e so na tamata era sa vuni tiko ena rumu nei Tilaila. Sa kaci yani o Tilaila, "Era sa lako mai oqo na Filisitia me ra samuti iko, Samisoni!" sa vakacavukataka kece na kena i vesu o koya me vaka na wa sa kama. Sa sega tikoga ni kilai na nona kaukauwa.

¹⁰ Sa tukuna vua o Tilaila, "Raica o sa vakalialiai au ka lasutaki au. "mo tukuna mada vei au na ka mo vesuki kina."

¹¹ Sa tukuna tale vua, "Kevaka era sa vesuki au ena dali vovou e se bera ni vakayagataki, au sa na qai malumalumu ka vaka ga e dua na tamata."

¹² Sa qai vesuki Samisoni o Tilaila ena wa vovou ka kaila yani, "Era sa tu oqo na Filisitia, Samisoni!" Era sa tu oti e ke na tamata ia o Samisoni sa vakamavoataki ira vakaca sara me vaka na wa sa cacavukavuka.

¹³ Sa tukuna tale vei Samisoni o Tilaila, "Me yacova mai oqo o sa vakalialiai au ka lasutaki au tikoga. Tukuna vei au na cava mo vesuki kina." Sa qai tukuna vua o Samisoni, "Na noqu tobe vituvitu me tali vata na vulovulo".

¹⁴ Sa talia vata vakaukauwa na uluna kei na vulovulo kina kau o Tilaila, ka kaci yani "Era sa tu oqo na Filisitia Samisoni!" Ni sa yadra mai na moce o koya, sa tacavu kecega mai na veika sa tali ka vesu vata tu kina na uluna.

¹⁵ Sa vosa tale o Tilaila vei koya, "O sa tukuna rawa vakacava, 'Au sa domoni iko,' ni sa sega ni tiko na yalomu vei au? O sa vakalialiai au vakatolu oqo ka o sa cakava tiko e dua na lasu kaukauwa."

¹⁶ Sa qai yaco ni sa levu tiko ga na cikecike nei Tilaila vei Samisoni ena veisiga kei na vosa ni veivakayavalati, sa vaka ni sa yali vua na yalona,

¹⁷ Sa qai dolava na yalona taucoko vei Tilaila ka tukuna vua, "E se sega vakadua ni bau koti modri na uluqu, ni'u sa vakatabui me'u Nona na Kalou mai na ketei tinaqu kevaka sa tasivori na uluqu taucoko, ena qai biuti au na noqu kaukauwa, au na qai malumalumu me vaka ga e dua na tamata."

¹⁸ Ni sa raica o Tilaila ni sa vosa dina tiko mai vu ni yalona, sa qai kacivi ira na veiliutaki ni Filisitia ka vaka, "Mo ni lako kece tale mada mai ni sa qai tukuna kece o koya mai na vuniyalona." Sa ra qai lako kece mai vua na veiliutaki ni Filisitia ena nodra kauta vata mai nai lavo.

¹⁹ Sa qai vakamoceri Samisoni ena duruna, ka kaciva mai e dua na tagane me mai kotiva na nona tobe e vitu. Sa vakatekivu me vakararawataki koya ni sa biuti koya na kaukauwa.

²⁰ Sa tukuna o koya, "Era sa tu oqo na Filisitia, Samisoni!" Sa yadra mai na moce, ka tukuna, "Au na lako mada yani me vaka e liu ka kureitaki au mada." Sa sega ni kila ni sa biuti koya ko Jiova.

²¹ Era sa tauri koya na Filisitia, ka ceuta laivi na yaloka ni matana ka kauti koya sobu ki Qasa. Era sa vesuki koya vata kei na bai varasa ka sa vakararawataki vakaca sara e valenisoro.

²² Sa tubu tale na dra ni uluna mai na gauna sa tasivori kina.

²³ Era sa soqoni vata mai na turaga veiliutaki e Filisitia, me ra vakacabora nai soro levu vei Tekoni na nodra kalou ena marau. Era sa tukuna; "Na noda kalou sa soli Samisoni na keda meca ki na ligada!"

²⁴ Ni ra sa raici koya na tamata, e ra sa vakacerecerea na nodra kalou ni ra sa tukuna: "Na noda kalou sa solia na keda meca kina ligada, na dauveivakarusai ni noda vanua, kei koya sa vakalevutaka na mate ni noda vanua."

²⁵ Sa qai yaco ni ra sa marau tiko vakalevu, era sa kaci yani, "Me kau mai vakatotolo o Samisoni, me mai vakaraitaki koya vei keda." Sa qai kau mai o Samisoni mai valeniveivesu me vakaraitaki koya vei ira. Era sa vesuki koya tu ena kedrau veimama na duru lelevu.

²⁶ Sa vosa o Samisoni vei koya sa tiko ena yasana ka dua, "Me'u tara mada na duru sa taura tiko na vale taucoko ogo, e rawa ni'u ravi tiko kina."

²⁷ Na vale levu ogo era sa sinai tu kina na tagane kei na yalewa, o ira kece talega na veiliutaki era sa tiko kina. Era sa lewe tolu na udolu na tagane kei na yalewa era sa tiko e dela ni vale me saravi Samisoni ni sa vakaraitaki koya tiko.

²⁸ Sa kacivi Jiova tale o Samisoni ka vaka: "I Jiova na Kalou, Mo ni nanumi au, au kerea! Mo ni vakaukauwataki au tale vakadua au kerea, Na Kalou, ena dua ga nai cegu me'u sauma lesu kina vei ira na Filisitia na ka era cakava kina mataqu!"

²⁹ Sa qai taura o Samisoni na duru ruarua ena loma ni vale, sa ravita vakaukauwa, dua ena ligana i mawi ka dua tale ena ligana matau.

³⁰ Sa tukuna mai o Samisoni, "Me'u mate vata kei ira na Filisitia!" Ka sa biliga na duru ena nona kaukauwa taucoko, ka sa kasura mai na vale taucoko vei ira na veilutaki kei ira na tamata era sa tiko kina. Sa levu sa vakamatea o koya ena nona mate mai nai wiliwili ni mate ni sa bula tiko o koya.

³¹ Era sa lako mai na tacina kei ira kece na wekai tamana ka kauti koya ka buluta ena kedrau veimama o Sova kei Esitaroci ena i bulubulu nei Manoa na tamana, sa vakatulewa e Isireli o Samisoni me ruasagavulu na yabaki.

CHAPTER 17

Sa dua na tamata mai na veiulunivanua nei Ifereimi na yacana o Maika.

² Sa tukuna vei tinana, "na tini kadua na drau na sikele siliva sa tauri mai vei iko, o a vosa ca kina, ka tukuna tale e daligaqu"sa tiko ga ogo na siliva vei au; Au sa taura." Sa tukuna mai o tinana, "mo vakalouvinakataki mai vei Jiova na luvequ!"

³ Ni sa vakasuka na tinikadua na drau na sikele siliva ki vei tinana, sa qai tukuna mai o tinana, "Au sa solia taucoko na siliva kina liga ni Kalou me nei luvequ, me ceuta ka bulia nai vakatakarakara; ia ogo, au sa vakalesuya yani vei iko."

⁴ Sa vakasuka na tiki ni siliva vei tinana. Sa taura e rua na drau na sikele siliva ka solia vua na dautulituli, sa qai cakava kina nai vakatakarakara; ka sa biu tiko ena vale nei Maika.

⁵ O Maika sa dua tiko na nona i cabocabo ni soro, sa cakava e dua na efoti kei na dua nai vakatakarakara ni vuvale. Sa vakatabuya e dua na luvena me sa mate.

⁶ Sa sega na tui e Isireli ena gauna o ya; e ra sa dui cakava ga na tamata na veika sa vinaka vei ira.

⁷ Sa dua na cauavou mai Peceliema e Juta, ena vuvale nei Juta; e Livai o koya, ka sa veilakoyaki voli mai Juta.

⁸ Sa lako tani o koya mai Peceliema e Juta, ka sa lako voli me kunea na vanua me tiko

kina. Sa yaco sara kina veiulunivanua e Ifereimi kina vale nei Maika, ena nona lako mai.

⁹ Sa tarogi koya o Maika, "O sa lako sara tiko mai vei?" Sa sauma lesu ka vaka, "Oi au e dua na Livai mai Peceliema e Juta. Au sa lako tiko mai me'u kunea e dua na vanua me'u tiko kina."

¹⁰ Sa tukuna vua o Maika, "mo tiko e ke vata kei au mo tama ka bete talega vei au, au na solia vei iko e tini na sikele siliva me dua na yabaki, nai sulu e vakarautaki, kei na kakana vakarautaki." Sa vakadonuya na Livai ka sa laki tiko ki na.

¹¹ Sa marau na Livai ni tiko vata kei na tamata; na cauravou oqo sa yaco me vaka sara ga e dua na lewe ni vale vei Maika.

¹² O Maika sa vakatabuya na Livai, ka sa yaco na cauravou oqo me nona bete, ka tiko ga ena vale nei Maika.

¹³ Sa vosa ka Maika ka vaka, "oqo au sa kila ni na vinaka vei au o Jiova, ni sa tiko vei au e dua na Livai me bete!"

CHAPTER 18

Ena gauna koya sa sega na tui e Isireli. O ira na yavusa Tani era sa vakasaqara e dua nai votavota me ra tiko kina, ena gauna koya e se bera ni wasei vei ira e dua nai votavota me vaka vei ira na luvei Isireli.

² O ira na Tani era sa tala yani e lima na nodra tamata qaqa mai Sova kei Esitaoli me vakaraica ka vakadikeva na vanua. Era sa tukuna vei iratou, "Dou lako ka vakaraica na vanua." E ratou sa lako ki na veiulunivanua nei Ifereimi, ki na vale nei Maika ka tiko kina.

³ Ni ratou sa tiko ena vale nei Maika, e ratou sa kila na domo i koya na luvei Livai oqo. E ratou sa lako vakatikitiki ka tarogi koya, "O cei sa kauti iko mai ki ke? Na cava o cakava tiko eke? Na cava e tiko eke e nomu?"

⁴ Sa sauma vei iratou, "Na ka oqo kei na ka o ya sa cakava vei au o Maika. Sa saumi au o koya, ka'u sa nona bete."

⁵ E ratou sa kerei koya, "Mo tarogi Jiova mada me keitou kila, se, na vuavuai vinaka nai lakolako keitou lako tiko kina oqo se sega?"

⁶ Sa sauma vei iratou na bete ka vaka: "Dou lako ena vakacegu. Ena vakaraitaki koya tiko na Kalou vei kemudou kei nai lakolako talega ena sala."

⁷ E ratou sa lako na lewe lima oqo ki Laisi. E ratou sa raici ira na tamata era sa tiko mai kea ni ra sa tiko vinaka, me vakataki ira ga na kai Saitoni, e vakagagalu ka malumu yani. Sa sega na vakaveiliutaki ena vanua me rawa ni ratou vakamaduataki kina ena dua na ka. E ratou sa yawa sara mai vei ira na kai Saitoni ka ratou sa sega ni vesuki vua e dua.

⁸ E ratou sa lesu tale mai na daunivakasaqara oqo ki vei ira na wekadratou e sova e Esataoli ka ratou sa tarogi sara, "Sa cava na nomudou i tukutuku?"

⁹ E ratou sa sauma yani, "Me da tucake ka lako yani ka veivorati kei ira, keitou sa raica na vanua, io, sa dina sara,sa vanua vinaka. Ena sega beka ni caka e dua na ka? Me kua na vakariri na lako, me da lako yani ka taukena na vanua.

¹⁰ "Ni kemuni sa lako, o ni yaco ki vei ira eso na tamata vinaka kei na vanua e levu. Na Kalou sa solia ki na ligamuni na vanua sa sinai tu kina na ka kecega sa sinai tu e vuravura."

¹¹ Era sa lako mai e ono na drau na tagane mai vei ira na Tani mai Sova kei Esitaoli ka vakaiyaragi ni valu.

¹² Era sa lako cake ka la'ki tiko vakawawa e Kirijaci " Jaerimi e Juta. Sa vakayacani na vanua o ya me Maena-Tani me yacova na siga oqo. (Oqori na ra kei Kirijaci " Jaerimi.)

- ¹³ Era sa lako mai kea ki na veiulunivanua e Ifereimi ka lako mai ki na vale nei Maika.
- ¹⁴ O iratou na lewe-lima sa lako mai e liu me vakaraica na vanua, sa vosa yani vei ira, "O ni sa kila beka ni sa tiko ena vale oqo e dua na matakau sa buli? Mo ni lewa mada na veika mo ni cakava."
- ¹⁵ E ratou sa gole mai kea ki na vale sa tiko ki na na Livai gone oqoOoqori na vale nei MaikaOka vakabula vua.
- ¹⁶ O ira na ono na drau na tagane sa vakaiyaragi tu ena i yaragi ni valu, o ira na luvei Tani, era sa tucake ka wawa tu ena matamata ni koro.
- ¹⁷ Ni ratou sa curu yani ki vale, e ratou sa taura na ka ceuti oqo, na efoti, na matakau ni vuvale, na matakau veiwaki. Sa tucake tu na bete gone oqo kei ira na ono na drau na tamata vakaiyaragi.
- ¹⁸ Ni ra sa lako oqo ki na vale nei Maika ka sa taura tiko na matakau ceuti oqo,na efoti, na matakau ni vuvale, na matakau sa buli ena ka veiwaki, sa vosa vei iratou na bete ka vaka: "Na cava dou sa cakava?"
- ¹⁹ E ratou sa tukuna vua, "Mo galu ga, tabonaka na gusumu ena ligamu, ka lako vata mai kei keitou, e vinaka mo bete ga ni dua na yavusa e Isireli?"
- ²⁰ Sa marau na yalona na bete oqo, ka sa taura na efoti, na matakau ni vuvale oqo ka sa taura na nonai tutu ena kedra maliwa na tamata.
- ²¹ Era sa vuki ka lesu yani, ka ra sa biuti ira na gone, na manumanu kei na nodra i yaya me liu tiko ka ra sa qai muri yani.
- ²² Ni ra sa yawa sara mai na vale mei Maika, o ira sa tiko volekati Maika, era sa soqoni vata ka cici muri ira ka toboki ira.
- ²³ Era sa kaci yani vei ira na luvei Tani. Era sa vuki mai ka vosa vei Maika, "Na cava sa yacovi io mo kauti ira kina mai oqo?"
- ²⁴ Sa sauma mai, "O ni sa kauta tani mai na noqu kalou o koya au sa bulia kei na kena bete, ka sa lako tani. Na cava sa qai vo tu vei au? O ni sa tukuna vakacava, 'Na cava au sa leqa kina?'"
- ²⁵ Era sa sauma vua na luvei Tani ka vaka, "Me kua ni rorogo na domomu ena keda maliwa, de era qai samuti iko na tamata oqo ka yali na nomu bula, kei ira na nomu vuvale!"
- ²⁶ Era sa lako ga yani na luvei Tani. Ni sa raica o Maika na kedra lewe levu, sa lesu tale ki nona vale.
- ²⁷ Era sa kauta na veika sa bulia o Maika kei na kena bete ka lako ki Laisi,na kena tamata era sa dau tiko malua ga, era sa vakamatei ira ena i seleiwau ka vakama na nodra koro.
- ²⁸ Sa sega e dua me vakabulai ira rawa, ni ra sa veiwekani kei na dua tale. Oqo na buca sa nei Beci-Reobi. Era sa tara na koro levu oqo ka tiko kina.
- ²⁹ Era sa vakatoka na koro o ya me o Tani, ka vakayacani ga vei Tani na tamadra o koya sa vakasucumi vei Isireli. Na yaca ni koro o ya e liu o Laisi.
- ³⁰ O ira na Tani era sa vakaduria vei ira nai vakatakarakara oqo; o Jonacani na luvei Keresomi, na luvei Manasa kei ira na luvena era a bete tu ena yavusa o Tani me yacova na veisiga ni veivakabobulataki ena vanua.
- ³¹ Era sa vakaduria vei ira na vakatakarakara sa ceuti, ena gauna sa tiko kina na vale ni Kalou mai Sailo.

CHAPTER 19

Sa qai yaco ena veisiga o ya, ni sa leqa na tui i Isireli, sa dua na Livai sa veilakoyaki voli ena veiulunivanua e Ifereimi. Sa taura vua e dua na watina lailai mai Peceliema e Juta.

² Sa qito ca taka na watina na yalewa oqo ni sa dau volitaki koya vei ira na tagane, ni sa lako ki na vale nei tamana e Peceliema me va taucoko na vula ena nona biuta tu na watina.

³ Sa tucake o watina me muri koya ka vosa vinaka vua, ka kauti koya lesu mai, sa lako o koya kei ira na nona dauveiqaravi kei na so tale na asa. Sa lako mai o watina ka kauti koya sara yani kina vale nei tamana; ni sa raici na vugona o tama i yalewa, sa marau sara ni rau sa sota.

⁴ O nona momo sa tukuna me tiko tale mada. Sa tolu na siga ena nona tiko e kea, ka kana, ka gunu ka moce talega.

⁵ Sa qai yaco ena i ka va ni siga, era sa yadra vakamataka lailai, sa tu cake o koya ka lako; ia, o nona momo sa tukuna vei na vugona, "Mo vakaukauwataki iko mada ena madrai ka qai lako."

⁶ E ratou sa dabe sobu, ka kana ka gunu vata, sa vosa o nona momo, "Yalovinaka mo tiko tale mada ena bogi, me vakamarautaki tale mada na yalomu."

⁷ Ni sa tucake me lako yani, sa kerei koya tale o nona momo me tiko tale mada, a sa tiko tale.

⁸ Sa tucake tale ena i ka lima ni siga me lako yani, sa vosa mai o nona momo, "Mo vakabulabulataka tale mada na yalomu," e ratou sa tiko tale me yacova na yakavi ka kana tiko.

⁹ Ni sa tucake na tamata me lako yaniOo koya kei watina lailai kei na nona dauveiqaraviOsa tukuna mai o nona momo, "Sa totolo mai na yakavi; dou tiko tale mada. Sa vakarau oti na siga, dou tiko tale me marau mada na yalomudou. Ni sa mataka, mo dou qai lako yani vakatotolo ki na nomudou vale."

¹⁰ Sa bese ni tiko tale o vugona; sa tucake ka lako yani, sa lako yani ki na dua na vanua veibasai kei Jebusa (Jerusalemi). Sa lako vata kei koya e rua na asa vakavodoki vinaka, vata kei na watina lailai.

¹¹ E ratou sa voleka yani ki Jebusa, ka sa balavu sara mai na siga; sa tukuna na dauveiqaravi vua na nona turaga, "Lako mai, tou gole kina koro oqo o Jebusa ka vakacegu kina."

¹² Sa tukuna vua na nona turaga, "Edatou na sega ni gole vakatikitiki kina nodra koro na vulagi, ni ra sa sega ni luvei Isireli, edatou na lako sara ki Kipea."

¹³ Sa tukuna sara vua na nona dauveiqaravi, "Medatou lako voleka kina dua na vanua oqo, medatou vakayagataka na bogi e Kipea se Rama."

¹⁴ E ratou sa lako yani, ka sa lako sobu na matanisiga ni ratou sa voleka e Kipea e Penijamini.

¹⁵ E ratou sa gole yani ka la'ki vakacegu e Kipea, e ratou sa lako ka vakacegu tiko ena loma ni koro, ena vanua ni wawa, ka ra dau dabe ka veitalanoa tu kina ena sigalevu. Ni sa sega e dua sa via kauti iratou kina nona vale.

¹⁶ Sa qai lako mai vei iratou e dua sa qase sara, ena nona lesu tiko mai ena cakacaka mai na nona i teitei. O koya talega sa dua vei ira mai na veilulunivanua mai Ifereimi; sa lako tiko ki Kipea, ni ra sa kai Penijamini.

¹⁷ Ni sa rai yani, sa raici iratou na lako tiko yani ena buturara ni loma ni koro; sa tarogi iratou sara, "Dou lako tiko ki vei, dou lako tale tikoga mai vei?"

¹⁸ Sa tukuna vua na tamata, "Keitou sa lako tiko mai Peceliema e Juta, ka lako sara tiko kina veiulunivanua e Ifereimi; oi au mai kea, au a lako ki Peceliema e Juta, ia oqo au sa

lesu tale tiko kina vale ni Kalou,

¹⁹ "E dina ga ni sa tiko na kedrau kakana na asa, na kequ madrai kei na mequ waini, na kenai votavota talega na dauveiqaravi yalewa, na kena I votavota talega nai dauveiqaravi tagane, o koya sa tiko kei au, sa sega na ka e sega."

²⁰ Sa tukuna mai na qase, "Mo vakacegu! Sa na noqu i tavi kece na veika o vakaogai iko tiko kina, lako mai ka mo kua ga ni tiko ena vanua lala oqo."

²¹ Sa qai kauti iratou mai kina nona vale, sa solia na kedrau kakana na asa. E ratou sa savata na yavadratou ka kana ka gunu.

²² Ni ratou sa vakamarautaki iratou tiko, vakasauri eso na tagane e na koro, o ira sa dau yalovakatani, era sa vakavolivolita na vale ka tukia yani na katuba. Era sa vosa vua nai taukei ni vale, na qase ka vaka: "Kauta mai tuba na tamata sa tiko oqori vei iko, me keimami mai veimoceri vata!"

²³ Ia, na qase nai taukei ni vale, sa lako vei ira ki tautuba ka tukuna: "E sega kemuni na taciq! Au kerea me kua na caka ca vaka oqo, na tamata oqo sa lako mai o koya ki na noqu vale, me kua ni caka na veika ca vaka oqo.

²⁴ "Raica, oqo na luvequ goneyalewa savasava kei na watina lailai na noqu vulagi, me'u kauti rau mai ki vei kemuni, ka moni veidomoni kei rau. Mo ni cakava vei rau na veika o ni sa vinakata, me kua ga ni caka vua na tagane oqo na veika vakasisila oqori!"

²⁵ Era sa sega ga ni via vakarorogo, na tamata sa qai solia yani na watina lailai kivei ira. Era sa curumi koya vakalewe levu ena bogi taucoko ka yacova na mataka, era sa qai biuta yani me lako ena rarama ni mataka.

²⁶ Sa qai lako mai na yalewa ni sa mataka ka sa mai davo sobu ena mata ni katuba e a soli mai kina, me yacova ni sa rarama levu mai.

²⁷ Ni sa yadra mai ena mataka na nona turaga ka la'ki dolava na katuba me lako yani, sa davo toka ena katuba na watina lailai, na ligana sa kukube toka ena i lago ni katuba.

²⁸ Sa tukuna sara vua, "Tucake me tou lako yani." Sa sega ni sauma lesu mai na vosa. Sa laveti koya cake ki na asa, ka sa kauta yani ki na nona vale.

²⁹ Ni sa yaco yani ki vale, sa taura sara e dua nai sele, sa vakadavora vinaka na watina lailai ka wasei koya vaka tinikarua ka vakauta yani na veitikina yadua oqo ki vei ira kece na yavusa e tinikarua ni Isireli kei na kena i tukutuku.

³⁰ O ira kece sa raica oqo, era sa tukuna kece, "Sa sega ni caka e dua na ka vakaoqo mai na gauna era lako mai kina na luvei Isireli mai Ijipita ka yacova na siga oqo, mo ni raica, mo ni veivosaki kina ka vosa mai!"

CHAPTER 20

Era sa lako kece mai na luvei Isireli mai Tani ki Perisepa, mai na vanua talega o Kiliati, era sa soqoni kece vata mai me vaka ga e dua na tamata ena mata i Jiova mai Misipa.

² O ira nai liuliu kece ni tamata, na yavusa kece e Isireli, era sa vakaraitaki ira ena i soqosoqo ni tamata ni Kalou, e va na drau na udolu na sotia sa tauri i sele.

³ (O ira na luvei Penijamini era sa rogoca ni ra sa lako cake na luvei Isireli ki Misipa). Era sa taro na luvei Isireli, "Tukuna mai sa yaco vakacava na veika oqo?"

⁴ Na Livai, o koya na watina lailai sa vakamatei sa sauma mai ka vaka, "Keirau sa lako kei watiqu ki Kipea e Penijamini me moce kina ena bogi.

⁵ "Era sa vakatubu vala vei au na kai Kipea, ka vakavolivolita na vale baleti au. Era sa via vakamatei au, ia, era sa golevi watiqu ka curumi koya vakaukauwa, ka vakalewelevu me yacova ni sa mate.

⁶ "Au sa tauri koya, ka wasei koya ka vakauta yani ki na veiyasana kecega e Isireli, baleta ni ra sa cakava e dua na ka torosobu duadua e Isireli.

⁷ "Mo ni raica! O ni sa luvei Isireli kece; mo ni solia na nomuni vakasala kei na nomuni lewa vinaka ena gauna sara ga oqo!"

⁸ Era sa tucake na tamata kecega me vaka ga e dua a ra sa tukuna, "Ena sega ni lesu tale ki nona vale laca se ki vale;

⁹ "Oqo na veika keimami sa cakava vei Kipea, keimami na valuti koya vaka i wasewase.

¹⁰ "Ena digitaki mai e lewe tini mai na veiyayadrau, na drau mai na veiyayaudolu, na udolu mai na veiya tini na udolu, me solia na galala vei ira na tamata ni ra sa lako mai ki Kipea e Penijamini. Me ra sauma ki na vei ka caca kece era sa cakava e Isireli."

¹¹ Era sa vakarau kece na Isireli me valuta na koro, era sa yalovata me vaka ga e dua na tamata.

¹² O ira na Isireli era sa tala yani na tamata ki Penijamini taucoko me taroga, "Na cava na ka vakasisila oqo sa yaco ena kemuni maliwa?

¹³ "Oqo mo ni soli ira mai na tamata ca oqo, o ira na tamata vakasisila oqo era sa tiko e Kipea, me Keimami vakamatei ira ka kauta tani na ca oqo e Isireli." O ira na tacidra, na luvei Isireli.

¹⁴ Era sa soqoni vata kece mai na Penijamini mai na nodra veikoro ki Kipea, me ra vala kei ira na luvei Isireli.

¹⁵ Mai na nodra veikoro ena gauna o ya, o ira na luvei Penijamini era sa ruasagavulu ka ono na udolu ka sega ni wili kina o Kipea, era sa tauri sele ni vala, o Kipea sa solia e vitu na drau na tamata digitaki.

¹⁶ Mai vei ira kece oqo, era sa tiko ga e vitu na drau na tamata digitaki e ra sa liga i mawi kece; o ira vaka yadua oqo e rawa ni ra vanataka na vatu ka sega vakadua ni rawa ni cala.

¹⁷ Mai vei Penijamini, o ira na Isireli era sa lewe va na drau na udolu na tauri i sele ni vala, o ira kece oqo era sa tamata ni vala.

¹⁸ O ira na luvei Isireli era sa yadra vakamataka ka lako cake ki na vale ni Kalou me kere i vakasala mai vua na Kalou. Era sa taroga, "O cei vei keimami e dodonu me liu ena kena valuti o Penijamini?" Sa tukuna mai o Jiova, "Me liu vei kemuni o Juta!"

¹⁹ Era sa yadra ena mataka na Isireli ka la'ki tiko wawa me vala kei Kipea.

²⁰ Era sa lako yani na Isireli me vala kei ira na Penijamini; era sa vakautaki ira vakaivalu na Isireli me vala kei ira na Penijamini e Kipea.

²¹ Era sa lako mai na Penijamini mai Kipea ka vakadavara e ruasagavulu ka rua na udolu na sotia ni Isireli.

²² Era sa veivakananumi tale na Isireli ka veivakayaloqataki me ra vakavinakataka na nodra malumalumu ena i matai ni siga.

²³ Era sa lako cake ka tagi ena mata i Jiova me yacova ni sa karobo, era sa taroga nai vakasala i Jiova, "Me keimami lako voleka tale yani ka vala kei Penijamini?" Sa vosa o Jiova ka vaka, "Mo ni lako cake ka valuti ira."

²⁴ Era sa lako cake na Isireli vei ira na Penijamini e nai karua ni siga.

²⁵ Era sa lako mai na Penijamini mai Kipea ena i karua ni siga ka vakabalea e tini ka walu na udolu na Isireli.

²⁶ O ira kece na luvei Isireli, ira kece na tamata, era sa lako cake ki na vale ni Kalou ka tagi. Era sa dabe tiko ena mata ni Kalou ka lolo tiko me yacova na yakavi; era sa vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati vua na Kalou.

²⁷ Era sa vakatataro vua na Kalou na luvei Isireli, (ni sa tiko vata kei ira na kato ni

veiyalayalati ena gauna o ya,

28 O Finiasi na luvei Iliesa, na luvei Eroni sa tucake tu ena mata ni kato ka taroga), "Me'u lako tale beka me vala kei ira na luvei taciq'u o Penijamini, se me'u kua?" Sa tukuna o Jiova, "Lako cake ni mataka Au na soli ira ki na ligamu."

29 O Isireli sa tuvani ira vuni na nona tamata vakavolivoliti Kipea.

30 Era sa qai lako cake na luvei Isireli me valuti Penijamini e nai katolu ni siga, era sa vala kei Kipea me vaka ga na veisiga sa oti.

31 Era sa lako mai na Penijamini vei ira na Isireli ka ra sa cemuri mai Kipea. Era sa tekivu me veivakabalei ka vakamatei ira eso me vaka na veisiga sa oti, ena veislatu vaka ki Peceli kei Kipea talega, e tolusagavulu beka na tamata.

32 O ira na Penijamini era sa tukuna tiko "Era sa davo e matada me vaka e liu." Era sa tukuna tikoga na Isireli, "Me da saga tikoga me ra dreti rawa tani mai na koro ki na salatu."

33 Era sa tucake mai na Isireli mai na vanua era vuni tu kina ka ia na vala e Peali-Tamari. Oqo sa vakasauritaka na katakata ni vala ena buca mai Kiba.

34 E tini na udolu na tamata nei Isireli era digitaki, era sa kabai Kipea. Sa katakata tiko nai valu ka sa sega ni kila o Penijamini na veika sa yaco tiko.

35 Sa vakadrukai Penijamini o Jiova e matai Isireli. Ena siga o ya o ira na luvei Isireli, era sa vakarusa e ruasagavulu ka lima na udolu ka dua na drau tale na Penijamini ni sa taura rawa na i sele.

36 O ira na luvei Penijamini era sa raica rawa ni ra sa druka. O ira na Isireli era sa solia na vanua me ra vesuki kina na Penijamini ni ra sa biuti ira vuni tiko na tamata me valuti Kipea.

37 Era sa cici yani vakatotolo na sotia era vuni tu, ka toso vakararaba ka samuta na koro taucoko ena i seleiwau.

38 Nai vakatakilakila era sa kila vata tiko o ira na Isireli kei ira na sotia toka vuni, o ya me sa laurai levu mai na kubou ni vakamakama mai na koro o Kipea,

39 E kea, mera qai vuki lesu yani na Isireli ena nodra dro tiko ka cicivi ira yani. O ira na Penijamini era sa tukuna tikoga, "Era sa druka ka dro tiko me vaka ga na kena i matai."

40 Ni sa tubu cake mai na o kubou mai na koro ka sa kubou levu mai, era sa rai lesu na Penijamini, ka sa kuvu cake ki lomalagi na kubou ni kama.

41 Ni ra sa vuki lesu yani na Isireli, era sa veilecayaki na Penijamini ni ra sa raica na leqa levu sa lakovi ira mai.

42 Era sa qai vuki vakanadaku ka dro vaka ki na vanua liwa; sa toboki ira nai valu ka siviti ira, o ira kece sa biuta mai na koro era sa vakamatei kece.

43 Era sa tagavi na Penijamini ka cemuri ka ra sa butubuturaki me yaco sara yani ki na matamata kei Kipea vaka ki na tokalau.

44 Era sa mate e lewe tini ka walu na udolu na Penijamini; era tamata qaqa ena i valu.

45 Era sa vuki tale ka dro ki na vanua liwa ki na veivatu mai Rimoni; era sa vakamatei ira e lima na udolu ena salatu. Era sa vakacemuri tikoga me yaco sara ki Kitomi ka ra sa mate tale e rua na udolu.

46 O ira kece sa mate vei ira na Penijamini ena siga o ya e ruasagavulu ka lima na udolu, o ira sa tauri i seleiwau; o ira kece oqo era sa tamata qaqa.

47 Ia, e ono na drau na tamata era sa dro vaka ki na vanua liwa ki na veivatu mai Rimoni, ka ra sa tiko mai kea me vula va.

⁴⁸ Era sa vuki mai na Isireli ka samuti ira na luvei Penijamini, ka ra sa mate ena i seleiwauOna tamata na manumanu ena veikoro vaka Penijamini kecega era sa curuma yani ka kunea. Era sa vakamai na veikoro talega era sa donuya yani.

CHAPTER 21

Era sa yalayala na Isireli mai Misipa ka vaka: "Me kua ni dua vei keda me solia na luvena yalewa vei ira na Penijamini me vakawati kina."

² Era sa lako mai na tamata ki na vale ni Kalou ka tiko ena mata ni Kalou me yacova ni sa karobo mai na vanua. Era sa kaci vakadomoi levu ka tagi vakaca sara,

³ Ka vaka: "I Jiova na Kalou ni Isireli, na cava sa yaco kina oqo e Isireli, ni siga oqo sa yali kina e dua na yavusa e Isireli?"

⁴ Sa qai yaco ena mataka ka tarava, era sa yadra vakamataka na Isireli ka tara e dua na i cabocabo ni soro mai kea, ka vakacabora nai soro kama kei nai soro ni veivinakati.

⁵ Era sa tukuna mai na luvei Isireli, "O cei sa tiko oqori ena kemuni maliwa ena veiyavusa e Isireli sa sega ni lako cake vata kei ira nai soqosoqo e Isireli ki vua na Kalou?" Ni ra sa cakava e dua na veiyalayalati levu me baleti ira sa sega ni lako cake mai ki Misipa vua na Kalou me vaka na ka sa tukuni "Me vakamatei o koya oqo."

⁶ Era sa qai rarawa vakalevu na Isireli ena vukui Penijamini, ka ra sa tukuna, "Sa yali e dua na yavusa e Isireli ena siga sara ga oqo."

⁷ "Na cava me da cakava vei ira na yalewa vakawati era sa tu oqo, ni da sa yalataka oti me da kua ni solia na luvena yalewa ki vei ra me watidra?"

⁸ Era sa qai tukuna, "O cei sa tiko oqori mai na veiyavusa e Isireli, era sa sega ni lako cake mai ki Misipa ki vei Jiova?" Sa sega tale ga ni dua e lako mai Jabesi Kiliati ki nai soqosoqo.

⁹ Ni ra sa wiliki na tamata, sa sega dina ni dua na tamata mai Jabesi Kiliati sa tiko kina.

¹⁰ Sa vakatala nai soqosoqo levu, e tinikarua na udolu na tamata qaqa ka vakaroti vei ira, "Mo ni lako ka vakamatei ira nai taukei kei Jabesi e Kiliati ena yame ni sele me ra wili kina na yalewa kei na gone."

¹¹ Oqo na veika mo ni cakava; "Me ra vakarusai na tagane kecega kei na yalewa talega, o ira sa kila oti na tagane."

¹² Era sa kunea e Jabesi Kiliati e va na drau na goneyalewa dina sega ni tara tagane) era sa kau mai ki nai tikotiko e Sailo ena vanua o Kenani.

¹³ Sa qai vakau nai tukutuku ki vei ira na Penijamini sa vo era sa vuni tu ena veiqara vatu e Rimoni, ka sa vakauti vei ira nai tukutuku ni veivinakakati.

¹⁴ Era sa qai lesu tale mai na Penijamini ena gauna o ya. Sa soli vei ira na goneyalewa era sa vakabulai mai oqo mai Jabesi e Kiliati, ia e se votu e levu vei ira me dua na watina.

¹⁵ Era sa rarawa ka nanumi ira vakalevu na Penijamini o ira na vo ni veiyavusa e Isireli baleta ni o Jiova sa vakavuna e dua na luluqa ena veiyavusa e Isireli.

¹⁶ O ira na qase e nai soqosoqo levu era sa tukuna, "Na cava meda cakava vei ira sa vo tu oqo me ra vakawatitaki, ni ra sa vakarusai kece na yalewa e Penijamini?"

¹⁷ Era sa tukuna, "E dodonu me dua nai votavota vei ira na Penijamini sa dro bula, me kua kina ni yali vakadua na yavusa oqo e Isireli."

¹⁸ "E dina, ni sa sega ni rawa vei keda me da solia na luveda yalewa me watidra, ni ra sa yalayala ka bubului oti kina na Isireli ni ra sa tukuna, 'Sa na ca vei koya na yalewa sa veiwatini kei ira na Penijamini.'"

¹⁹ Era sa qai tukuna, "Sa tiko e dua na Solevu ena veiyabaki mai Sailo ena vualiku kei Peceli, na solevu vei Jiova, ena tokalau ni salatu mai Peceli ki Sikemi kei na ra kei Lepanoni."

²⁰ Era sa vakasalataki na luvei Penijamin, "Me ra lako ka laki wawa tiko ena veivaini,

²¹ "Ka vakararai tiko; ni ra sa lako mai na goneyalewa ni Sailo me ra mai meke, mo ni qai lako mai na veivaini ka mo ni toboka yadua na watimuni mai vei ira na goneyalewa ni Sailo. Ni oti oqori mo ni qai lako ki na nomuni vanua na Penijamini.

²² "Ena qai yaco ni ra sa lako mai na tamadra kei na ganedra ki vei keimami me ra mai vakaucaca, keimami sa tukuna vei ira, 'Mo ni vinaka vei ira ena vukui keimami, baleta ni keimami sa sega ni kauta e dua na watina vei ira ena gauna oqo, oqo me baleta ni sa beitaki kemuni na nomuni yalayala.'"

²³ Era sa cakava vakakina na luvei Penijamini, era sa taura na watidra me veirauti vei ira mai vei ira sa meke tiko. Era sa lako ka lesu tale ki na nodra i votavota ka tara cake na koro ka tiko tale kina.

²⁴ Era sa lako tani mai kea na Isireli ena gauna o ya, na tamata yadua ki na nodra dui yavusa kei na nodra vuvale; era sa lako tani mai kea ki na nodra dui votavota.

²⁵ Ena gauna o ya sa sega na tui e Isireli; era sa dui cakava ga na tamata na veika sa dodonu ga e matana.

For other languages please go to www.wordproject.org